

विशेष सम्पादकीय

सनकमाथि विधिको जित

सर्वोच्च अदालतको २८ असारको फैसला संविधानको व्याख्या र रक्षाका दृष्टिले ऐतिहासिक छ । व्यवस्थापिका र कार्यपालिकालाई तहसहस बनाइसकेका प्रधानमन्त्री केपी ओलीले न्यायालय पनि ध्वस्त पारिदिने धम्कीपूर्ण सन्देशहरू यसबीचमा सर्वोच्च परिसर पठाइरहे । महाअभियोगसम्मको डर देखाइयो । तर, न्यायमूर्तिहरूले एकमतले फैसला गरेर प्रधानमन्त्रीका फासीवादी कदमलाई बर्खास्त गर्दै राष्ट्रलाई स्पष्ट दिशानिर्देश गरे । यो फैसलाबाट पुष्टि भयो- सनक जोसुकैको र जत्रोकै होस्, विधिसँग त्यसले हातैपर्छ ।

सामान्यतः नेताको अवतल र पतन मतदानबाट जनताले तय गर्छन् । तर, ‘बहादुर’ ओलीले जनतालाई पर्खेनन् । आफ्नो अलोकप्रियता र अवततिको गाथा उनले आफ्नै सनक र अहंकारले लेखे । यसबाट ओलीलाई जति निजी क्षति भयो, त्योभन्दा ठूलो क्षति संवैधानिक संस्थाहरू र देशलाई भएको छ । प्रधानमन्त्रीबाट राष्ट्रपति संस्थाको खुला दुरुपयोग र राष्ट्रपतिबाट उहाँलाई प्राप्त भएको सहर्ष, तर असंवैधानिक साथ पनि इतिहासको खराब नजिरका रूपमा अब दोहोरिन हुँदैन ।

सर्वोच्चको फैसला व्यक्ति ओलीको मात्र होइन, देशलाई बिर्ता, नागरिकलाई रैती र संविधानलाई खेलौना ठान्ने ओलीप्रवृत्तिकै हार हो । सँगसँगै यो आफ्नो संकटलाई देश र संविधानमाथिको संकट बनाइदिने आपराधिक राजनीतिको पराजय हो । ओलीप्रवृत्तिको भविष्यमा कहिल्यै पुनरोदय नहोस् भन्नेमा देश सजग हुनैपर्छ ।

सम्राट् बन्ने सनकमा ओलीले अकल्पनीय राजनीतिक अवसर त गुमाए नै, मुलुकलाई पनि ठूलो घाटा पुऱ्याए । ४१ महिनाजति अघि इतिहासकै शक्तिशाली प्रधानमन्त्रीका रूपमा शपथग्रहण गरेका उनीसँग अनुकूलता नै अनुकूलता थियो । पूर्ण बहुमतसहितको गठबन्धनबाट करिब दुईतिहाइ छेउको ठूलो दलमा बदलिएको नेकपा थियो । पहिचानकै आन्दोलनबाट उदाएको संघीय समाजवादी फोरमको सरकारको साथ थियो भने राजपा पनि विरोधमा थिएन । प्रमुख प्रतिपक्ष नेपाली कांग्रेस सरकारलाई बाधा पुऱ्याउन नसक्ने गरी राजनीतिक र नैतिक रूपमा पराजित थियो । चीन र भारत दुवैसँग सम्बन्ध बढाएर नेपालको आर्थिक समृद्धिका पक्षमा सहकार्य गर्न सक्ने कूटनीतिक अनुकूलता थियो । त्यो अनुकूलता उनले कसका लागि प्रयोग गरे ? यती र ओम्नीहरूका लागि ।

ओली प्रधानमन्त्री निर्वाचितसमेत भइसकबदै सम्बन्ध सुधारका लागि भारतले विदेशमन्त्रीको नेतृत्वमा प्रतिनिधिमण्डल नै पठाएर बधाई दिएको थियो । त्यति धेरै राप र ताप भएका शक्तिशाली ओली पछि भारतीय गुप्तचर संस्था ‘र४’ प्रमुख सामन्त गोग्रवालई मध्यरतमा बालुवाटारमा स्वागत गर्ने र त्यसमा गर्व गर्ने अवस्थामा पुगे ।

ओलीको बहिर्गमनपछि पनि केही प्रश्नले भने जवाफ खोजिरहेका छन् । जुन संसद्मा आफ्नो दुईतिहाइ हैसियत थियो, त्यसैलाई फ्रन्टिफ्रन्टरी डुई-डुईबाट विघटन गर्नुपर्ने ओलीका कं बाध्यता थिए ? किन नफुटाई भएको थिएन प्रधानमन्त्रीले आफ्नै पार्टी ? कसको स्वार्थ पूरा गर्न देशलाई संवैधानिक शून्यतामा लैजान खोजिएको थियो ? संविधानमाथिको यो नांगो प्रतिशोध ओलीको निजी थियो कि अरू कसैको योजना थियो ? नेपाल राष्ट्रमाथिकै प्रतिशोधको त्यो खेल अब सुषुप्त हुन्छ कि जारी रहन्छ ? र, त्यतिखेर अहिलेको गठबन्धन सत्ताको हिस्सेदारीमै सीमित हुन्छ कि राष्ट्रको रक्षाका लागि सँगै उभिन्छ ?

एमाले प्रतिपक्ष नै सही, अब पनि राजनीतिको केन्द्रमै छ । संसद्को सबैभन्दा ठूलो दल भएकाले राजनीतिलाई उसले फेरि पनि प्रभावित गरिरहनेछ । यसबीचको उन्माद र अहंकारबाट प्राप्त असफलतालाई शिक्षाका रूपमा लिएर रचनात्मक राजनीतिमा फर्कन लाग्दाले ढिलाइ गर्न हुँदैन । कुनै व्यक्तिभन्दा माथि उठेर यो कालखण्डको इमानदार समीक्षा गर्न ढिलो भयो भने एमालेले अझ बढी घाटा व्यहोर्नेछ ।

यसबीचमा प्रधानमन्त्री र उहाँनिकटले रोपेको आफ्नै सहकर्मीको मानमर्दन र अपमान, आलोचकहरूको सगडित चरित्रहत्या, असहमतप्रति शत्रुतापूर्ण गालीगलौजको विषम्वल अब फैलिन हुँदैन । ओलीप्रवृत्तिको जन्म र विकासबारे पनि छलफल हुनुपर्छ । कालं माक्संको ‘दास क्यापिटल’का व्याख्याताहरू जर्ज अरवेलको ‘एनिमल फर्म्’का पाठक कसरी बने ? जब प्रतिवादहरू बिल्टीमा परिणत हुन्छन्, जब असहमति भजनका रूपमा गुन्गुनाइन्छन्, तानाशाह त्यही जन्मन्छ । ‘बा’वादको रोग बढ्दै गयो भने मुलुकले निरन्तर यस्ता दुःख पाइरहन्छ ।

अर्को चिन्ताको विषय, ओलीप्रवृत्तिकै कारण देश न्यायिक सक्रियताको जिखिममा पनि छ । सबै विषयको निरुपण अदालतको ढोकाबाट हुनुपर्ने अवस्था स्वाभाविक होइन । इतिहासकार बाबुराम आचार्यको चिन्ताबको शीर्षक सापटी लिएर यति भन्न सकिन्छ- अब यस्तो कहिल्यै नहोस् ।

कृष्णज्वाला देवकोटा

प्रधान सम्पादक

■ ५ न्यायमूर्ति जसले ऐतिहासिक फैसला दिए

चोलेन्द्रशमशेर जबरा, प्रधानन्यायाधीश

दीपककुमार कार्की
न्यायाधीश

मीरा बड्डा
न्यायाधीश

ईश्वरप्रसाद खतिवडा
न्यायाधीश

आनन्दमोहन भट्टराई
न्यायाधीश

■ आज साँझ ५ बजेभित्र देउवालाई प्रधानमन्त्री नियुक्त गर्न र ३ साउनभित्र संसद् अधिवेशन बोलाउन आदेश

शिल्पा कर्ण / नयाँ पत्रिका

प्रधानमन्त्री केपी ओलीको सिफारिसमा राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले दोस्रोपटक विघटन गरेको प्रतिनिधिसभा पनि सर्वोच्च अदालतले ब्युँताएको छ । उनीहरूले संविधान भिन्नुका साथै यसअघिको विघटनसम्बन्धी मुद्दामा दिएको फैसलासमेत उल्लंघन गरेको सर्वोच्चको ठहर छ ।

कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवालाई मंगलबार साँझ ५ बजेभित्र प्रधानमन्त्री नियुक्त गरेर प्रतिनिधिसभाबाट विश्वासको मत लिने प्रक्रिया अघि बढाउन पनि सर्वोच्चले परमादेश गरेको छ । त्यसका लागि सात दिनभित्र अर्थात् ३ साउन साँझ ५ बजेसम्म प्रतिनिधिसभाको अधिवेशन बोलाउन सर्वोच्चको आदेश छ ।

प्रतिनिधिसभा विघटनविरुद्ध देउवासहितका एक सय ४६ सांसदको रिटमाथि सोमबार फैसला दिँदै सर्वोच्चले धारा ७६ (५)अनुसारको प्रधानमन्त्रीका लागि केपी ओलीले गरेको दाबी नै अवैध भएको ठहर गरेको छ । यो धाराअनुसार प्रधानमन्त्री चयनका क्रममा सांसदहरूमाथि दलीय ह्तिप नलार्ने, उनीहरूले स्वविवेक प्रयोग गर्न पाउने फैसलामा उल्लेख छ । सोमबार मध्यरातिसम्म राष्ट्रपति कार्यालये देउवालाई प्रधानमन्त्री नियुक्त गरिसकेको छैन ।

फैसलाको विपक्षी गठबन्धन, नागरिक समाज, कानुनविद्लगायतले स्वागत गरेका छन् भने एमालेको संस्थान पक्षले आलोचना मात्र गरेको छैन, सडकमा प्रदर्शनसमेत गरेको छ । सडकमा उत्रिएका युवा/विद्यार्थीले फैसला दिने संवैधानिक इजलासका न्यायमूर्तिहरूप्रति छुट्ट टिप्पणीसमेत गरेका छन् ।

धारा ७६ (३) अनुसार नियुक्त प्रधानमन्त्री केपी ओलीले उपधारा (४) अनुसार विश्वासको मत

» पृष्ठ २ मा क्रमशः

सर्वोच्चको फैसलापछि काठमाडौंको माइतीघरमा द्वीप प्रज्वलन गरिँदै । तस्विर : सजित परियार/नयाँ पत्रिका

■ अदालतले प्रस्ट पारेका मुख्य विषय

राष्ट्रपतिका कामकारबाहीको पनि न्यायिक निरुपण हुनुपर्छ, नत्र स्वेच्छाचारिता र निरंकुशता पैदा हुन्छ

राष्ट्रपतिको कदम लोकतान्त्रिक मूल्यमान्यता, संविधानवाद तथा संवैधानिक नैतिकताविपरीत

सर्वोच्च अदालतले प्रस्ट भाषामा राष्ट्रपतिले गरेको प्रतिनिधिसभा विघटन संविधान र यसअघिको विघटनसम्बन्धी मुद्दामा सर्वोच्चबाट भएको फैसलाविपरीत रहेको बताएको छ । यसलाई मान्यता दिँदा देशको संवैधानिक प्रणालीमै नकारात्मक असर पर्ने सर्वोच्चको ठहर छ । ‘प्रतिनिधिसभाको विघटन कार्य नेपालको संविधानको धारा ७६ को उपधारा (५) र (७) मा रहेको प्रावधान, संविधानले आत्मसात् गरेको लोकतान्त्रिक आदर्श, मूल्यमान्यता, संविधानवाद तथा संवैधानिक नैतिकताअनुकूल देखिएन । यो विघटन कार्य यस अदालतबाट मिति ०७७/११/११ मा गरिएको संविधानको व्याख्या र जारी गरिएको आदेशको मर्मअनुकूल पनि देखिएन । यसप्रकारको विघटन कार्यलाई न्यायिक मान्यता प्रदान गर्दा देशको संवैधानिक प्रणालीमा नै नकारात्मक रूपमा गम्भीर असर पर्ने देखियो,’ सर्वोच्चले भनेको छ ।

७६(३) को प्रधानमन्त्रीले उपधारा (४) अनुसार विश्वासको मत लिनुपर्छ, विश्वास नपाएको वा प्रक्रिया त्यागेपछि ७६(५) मा दाबी गर्न मिल्दैन ७६(३) अनुसार नियुक्त प्रधानमन्त्री केपी ओलीले उपधारा (४) अनुसार प्रतिनिधिसभामा विश्वासको

मत लिन अस्वीकार गरेका थिए । ‘प्रतिनिधिसभामा विश्वासको मत पाउने अवस्था नरहेको’ भन्दै उनले सीधै उपधारा (५) अनुसारको प्रधानमन्त्री नियुक्तिका लागि प्रक्रिया अघि बढाउन राष्ट्रपतिलाई सिफारिस गरेका थिए । लगत्तै उनले उपधारा (५)को प्रधानमन्त्रीमा पनि दाबी गरेका थिए । तर, सर्वोच्चले ७६(३) को प्रधानमन्त्रीले विश्वासको मत प्राप्त गर्ने नसकेको वा प्रक्रिया नै परित्याग गरेपछि पुनः उपधारा (५) को प्रधानमन्त्रीमा दाबी गर्नु संविधानविपरीत हुने ठहर गरेको छ ।

‘नेपालको संविधानको धारा ७६ को उपधारा (३) बमोजिम नियुक्त प्रधानमन्त्रीले उपधारा (४)बमोजिम प्रतिनिधिसभाबाट विश्वासको मत प्राप्त नगरेको वा निजले सो प्रक्रिया परित्याग गरेको कारणबाट उपधारा (५)बमोजिम प्रधानमन्त्री नियुक्ति हुने अवस्थामा निजले दाबी पेश गर्न नमिल्ने भएकाले तत्काल विश्वासको मत लिन नसक्नुभएका सम्माननीय प्रधानमन्त्री केपी ओलीले धारा ७६ को उपधारा (५)बमोजिम प्रधानमन्त्री पदमा नियुक्तिका लागि गर्नुभएको दाबी संविधानसम्मत देखिएन,’ सर्वोच्चले भनेको छ ।

धारा ७६ (५)को प्रधानमन्त्री चयन गर्दा दलीय ह्तिप लादैैन, सांसदहरू स्वतन्त्र हुन्छन्

धारा ७६ (५)अनुसारको सरकार गठनको प्रक्रियामा सांसदहरू दलीय बन्धनमा नरहने व्याख्या पनि सर्वोच्चले

» पृष्ठ २ मा क्रमशः

संयोग : १९ वर्षअघि प्रतिनिधिसभा विघटन गर्ने देउवा ओलीले विघटन गरेको पुनर्स्थापित संसद्बाट प्रधानमन्त्री बन्दै

विपेश शाही, प्रकाश धौलाकोटी

१९ वर्षअघि तत्कालीन प्रतिनिधिसभा विघटन गरेर आलोचित बनेका कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवा अहिले प्रधानमन्त्री केपी ओलीले विघटन गरेको पुनर्स्थापित संसद्का प्रधानमन्त्री नियुक्त हुने भएका छन् । सर्वोच्च अदालतले संविधानको धारा ७६ (५) बमोजिम नियुक्त गर्न परमादेश जारी भएपछि उनी पाँचौँपटक मुलुकको प्रधानमन्त्री बन्न लागेका हुन् । यसपटक संसद् विघटनविरुद्ध विपक्षी मोर्चाको नेतृत्व गरेर देउवाले लोकतन्त्र र संविधानका लागि निर्णायक भूमिका खेलेका छन् । मुलुकको बागडोर

» पृष्ठ २ मा क्रमशः

स्पष्ट भाषाको ऐतिहासिक फैसला

सर्वोच्चको फैसलाले कुनै पनि व्यक्ति वा संस्था संविधानभन्दा माथि नभएको प्रस्ट सन्देश दिएको छ

अग्रलेख । पृष्ठ ४

डा. भीमार्जुन आचार्य
संविधानविद्

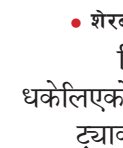
के हुन्छन् ओली सरकारले गरेका संवैधानिक र राजनीतिक नियुक्ति ?

रिपोर्ट । पृष्ठ ३

फैसलापछिको टिप्पणी

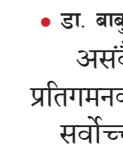
● **अनिर सापकोटा**, सभामुख
फैसला ऐतिहासिक र बहुआयामिक, जनताको जित

● **शेरबहादुर देउवा**
लिकबाहिर धकेलिएको संविधान टूट्चकमा आयो

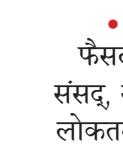
● **प्रचण्ड**
अदालतको फैसला नेपाल र नेपाली जनताको हितमा

● **डा. बाबुराम भट्टराई**
असंवैधानिक र प्रतिगमनकारी हर्कत सर्वोच्चले रोक्‍यो

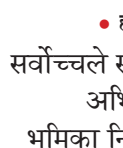
● **प्रदीप ज्वाली**
निर्दलीय प्रणाली जस्केलाबाट छिर्न थालेको आभास

● **उपेन्द्र यादव**
फैसलाले राष्ट्र, संसद्, संविधान र लोकतन्त्रको रक्षा

● **अनिर खरेल**
देउवा जननिर्वाचित होइन, ‘कोर्ट मेड’ प्रधानमन्त्री बन्नुभयो

● **हरिहर बाहल**
सर्वोच्चले संविधानको अभिभावकको भूमिका निर्वाह गर्‍यो

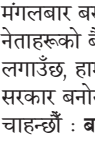
● **रमज्ज श्रेष्ठ**
राष्ट्रपतिले राजीनामा दिनुपर्छ, नभए महाभियोग लगाउनुपर्छ

नेपाल इन्भेष्टमेन्ट बैंक लि.
NEPAL INVESTMENT BANK LTD.

■ आजै सानो आकारको मन्त्रिपरिषद्

कांग्रेस र माओवादी सहभागी मन्त्रिपरिषद्

सुरुमा सानो आकारको मन्त्रिमण्डल बन्छ । मंगलबार बस्ने शीर्ष नेताहरूको बैठकले ठुंगो लगाउँछ, हामी त राष्ट्रिय सरकार बनोस् भन्ने चाहन्छौँ : बालकृष्ण खाण

ओली अहंकारको अवसान

अहिले अति खराब ओलीभन्दा कम खराब शेरबहादुर रोजिएको हो,

बहस । पृष्ठ ५

हरि रोका

नेपालले जितेका राजनीतिक मुद्दा

१ विघटनको विरुद्धमा थिए, सर्वोच्चले पुनर्स्थापना गरिदियो

२ प्रधानमन्त्रीबाट ओलीको बहिर्गमन खोजेका थिए

३ लोकतन्त्र, संविधान र राष्ट्रियताका लागि विपक्षी मोर्चामा थिए

४ नेपालको राजनीतिक जित भएकाले ओलीले क्षमायाचना सहित सम्मानजनक सहकार्य गरे पार्टीभित्रै बसेर अगाडि बढ्ने, ओली तयार नभए नयाँ पार्टी बनाउने विकल्प सहज

के हुन्छन् ओली सरकारले गरेका संवैधानिक र राजनीतिक नियुक्ति ?

१४ असारमा कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवासहितका विपक्षी गठबन्धनका नेताहरूले बुद्धिजीवीहरूसँगको अन्तर्क्रियामा भनेका थिए- 'संसदीय सुनुवाइ नभए स्वतः अनुमोदन हुने व्यवस्था हटाएर भए पनि अहिले भएका सबै संवैधानिक अंगका नियुक्ति खारेज गर्छौं'

नवराज जैनाली/नयाँ पत्रिका काठमाडौं, २८ असार

संवैधानको धारा ७६(५) अनुसार कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवालाई प्रधानमन्त्रीमा नियुक्त गर्न सर्वोच्च अदालतले परमादेश दिएसँगै केपी ओली सरकारले गरेका राजनीतिक नियुक्तिका विषयमा समेत प्रश्न उठेका छन् । यसअघि देउवाले त्यस्ता नियुक्तिको विरोध गर्दै आफू सरकारमा गए खारेज गर्ने बताएका थिए ।

सरकारले संवैधानिक परिषद् ऐन अन्त्यदेशमार्फत संशोधन गरी दुईपटक संवैधानिक निकायहरूमा नियुक्ति गरेको थियो । त्यस्तै, राजदूतसमेत नियुक्तिको सिफारिस भएकोमा प्रक्रिया पुगिसकेको छैन । सरकारले संसदीय सुनुवाइ नगरी त्यस्ता नियुक्तिको प्रक्रिया अघि बढाएकाले थप विवादमा परेको थियो । सरकार कामचलाउ भएपछि पनि विभिन्न निकायमा राजनीतिक नियुक्ति भएका थिए ।

गत १४ असारमा कांग्रेस सभापति देउवाले संसदीय सुनुवाइविनै भएका नियुक्ति खारेज गरिने बताएका थिए । बुद्धिजीवीहरूसँग संसद् भवन बानेश्वरमा आयोजित अन्तर्क्रिया कार्यक्रममा उनले भनेका थिए, 'संसदीय सुनुवाइ नभए स्वतः अनुमोदन हुने व्यवस्था हटाएर भए पनि अहिले भएका सबै संवैधानिक अंगका नियुक्ति खारेज गर्छौं ।' देउवाले सार्वजनिक रूपमा यस्तो बोलेकाले पनि अब सरकारले के गर्छ भनेमा प्रश्न उठेको छ । यद्यपि सोमबारको फैसलामा अदालत यसबारे प्रस्ट बोलेको छैन ।

सरकारले संवैधानिक परिषद् ऐन अन्त्यदेशमार्फत संशोधन गरी पहिलोपटक गत ३० मंसिरमा संवैधानिक नियुक्तिको सिफारिस गरेको थियो । पछि गत २६ वैशाखमा बसेको अर्को बैठकले फेरि थप पदमा नियुक्ति गरेको थियो । त्यस्तै, वैशाख अन्तिम साता विभिन्न ११ देशका लागि राजदूत नियुक्तिको सिफारिस भएको थियो । उनीहरूको पनि संसदीय सुनुवाइ भएको छैन । उनीहरूमध्ये बहराइनका लागि सिफारिस भएका युवराज कार्कीलाई सर्वोच्च अदालतले योग्यता नपुगेको भन्दै रोक लगाइसकेको छ । सम्बन्धित देशको एग्रिमो आएपछि मात्र राष्ट्रपतिबाट राजदूत नियुक्त गर्ने प्रचलन छ । संवैधानिक निकायमा सिफारिस भएका सबैको नियुक्ति भइसकेको छ । यसविरुद्ध अदालतमा समेत मुद्दा विचाराधीन छ । यद्यपि सर्वोच्च अदालतले अत्यावश्यक अवस्थामा बाहेक अन्त्यदेश ल्याउन नमिल्ने व्याख्या गरी नागरिकतासम्बन्धी अन्त्यदेश कार्यान्वयनमा रोक लगाइसकेको छ ।

■ **संवैधानिक नियुक्तिबारे अदालतमा मुद्दा विचाराधीन**

नेपाली कांग्रेसका सह-महामन्त्री डा.प्रकाशशरण महत यो बीचमा सरकारले गरेका संवैधानिक आयोग तथा राजनीतिक नियुक्तिबारे पार्टीले छलफल गरेर निर्णय लिने बताउँछन् । 'संवैधानिक आयोग र राजनीतिक नियुक्तिहरूको छलफल गरेर टुंगोमा पुग्छौं,' उनले भने, 'यो सरकारले असंवैधानिक ढंगले नियुक्ति गरेको छ । अधिकारको दुरुपयोग गरेको छ । तर, त्यो कहाँ कहाँ भएको छ ? भनेर नयाँ सरकारले त्यसको मूल्यांकन गर्छ र आवश्यक निर्णय लिन सक्छ ।'

नेपाल बार एसोसिएसनका अध्यक्ष चण्डेश्वर श्रेष्ठ संवैधानिक तथा राजनीतिक नियुक्तिको विषयमा जनप्रतिनिधिले समेत

संवैधानिक परिषद्को सिफारिसमा ३० मंसिरमा विभिन्न संवैधानिक अंगमा नियुक्ति सिफारिस गरिएका पदाधिकारीहरू संसदीय सुनुवाइविनै ४५ दिनपछि नियुक्ति भई २१ माघमा राष्ट्रपति कार्यालयमा सपथ लिएपछि सामूहिक तस्बिर खिचाउँदै । फाइल तस्बिर : रासस

न्यायपालिकाले बदर गरेका ओली सरकारका आठ गैरसंवैधानिक निर्णय

- ५ पुस ०७७ मा प्रधानमन्त्री केपी ओलीको सिफारिसमा राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले गरेको प्रतिनिधिसभा विघटन संवैधानविपरीत रहेकोले ११ फागुन ०७७ को आदेशबाट संसद् पुनर्स्थापना
- धारा ७६(३) बमोजिम प्रधानमन्त्री नियुक्त भएपछि मन्त्रिपरिषद् विस्तार गर्ने क्रममा ५ वैशाखमा सात गैरसांसद मन्त्रीलाई पनि मन्त्रिपरिषद्मा समावेश गर्नु संवैधानको मर्म र भावनाविपरीत रहेको ठहरसहित ती सबै मन्त्री पदमुक्त हुने आदेश । जसकारण ६ जेठमा सर्वोच्चको आदेशबाट मन्त्रीहरू टोपबहादुर रायमाझी, लेखराज भट्ट, प्रभु साह, गौरीशंकर चौधरी, मणिचन्द्र थापा, दावा लामा तामाङ र रामबहादुर थापा बादल पदमुक्त
- जेठ ८ मा ल्याइएको नागरिकता विधेयक व्यवस्थापिकालाई छल्ने उद्देश्यले ल्याइएको हुँदा संसद्मा विचाराधीन विषयलाई अन्त्यदेशमार्फत

- ल्याउन नमिल्ने र शक्तिपृथकीकरणको सिद्धान्तअनुकूल नभएको भन्दै कार्यान्वयन नगर्न आदेश
- सरकारले १५ जेठमा ल्याएको नीति तथा कार्यक्रममा नेपालको ढुंगा, मिट्टी र बालुवा विदेश निर्यात गर्ने नीतिले दीर्घकालीन असर गर्ने भएकाले यस्ता प्रकृतिका निर्णय संसद्बाटै पारित हुनुपर्ने, अन्त्यदेशमार्फत ल्याउन नमिल्ने भन्दै ४ असारमा सर्वोच्चको आदेश
- विदेशमा नेपाललाई प्रतिनिधित्व गर्ने र गरिमामय पद मानिने राजदूतमा नियुक्तिका लागि कम्तीमा स्नातक उत्तीर्ण गरेको हुनुपर्ने नियम पूर्वमन्त्रीका लागि संशोधन गर्न खोज्दा उक्त निर्णय सर्वोच्चकै यसअघिका फैसलाविरुद्ध भएको भन्दै २५ जेठमा सर्वोच्चद्वारा कार्यान्वयन रोकन आदेश
- निकुञ्ज र राष्ट्रिय आरक्षको भित्रि भागमा पनि विद्युत् उत्पादनका लागि आयोजना निर्माण गर्न

- दिने गरी यती समूहलाई फाइदा पुर्‍याउने उद्देश्यले १५ जेठमा मन्त्रिपरिषद्बाट भएको 'संरक्षित क्षेत्रभित्र भौतिक पूर्वाधार निर्माण एवं सञ्चालनसम्बन्धी कार्यनीति, २०६५' को दफा संशोधन तथा थप्ने निर्णय बदर गर्न ६ असारमा सर्वोच्चको आदेश
- कामचलाउ सरकारद्वारा गरेको मन्त्रिपरिषद् विस्तारको निर्णय असंवैधानिक भन्दै कार्यान्वयन नगर्न ८ असारमा अन्तरिम आदेश । जसअनुसार ओली सरकारका २० मन्त्री तथा राज्यमन्त्री एकैपटक पदमुक्त
- आफू धारा ७६(५) को प्रधानमन्त्रीमा नियुक्त हुन नसकेन देखेपछि प्रतिनिधिसभा विघटनका लागि राष्ट्रपतिसमक्ष सिफारिस गरेका प्रधानमन्त्रीको कदम संविधानप्रतिकूल रहेको ठहरसहित प्रतिनिधिसभा पुनर्स्थापना हुने २८ असारमा सर्वोच्चको निर्णय

अमेरिकाले दियो ५ प्रतिशत नेपाली नागरिकलाई पुराने कोभिडविरुद्धको जोन्सन एन्ड जोन्सन खोप

२१ प्रतिशत नागरिकलाई पूर्णखोपको सुनिश्चितता, लामो समय भण्डारण सम्भव नभएकाले खोप अभियानलाई नियमित गर्ने सरकारको तयारी

अर्जुन अधिकारी/नयाँ पत्रिका काठमाडौं, २८ असार

नेपाललाई कोरोनाविरुद्धको खोप दिनेमा सबैभन्दा अग्रस्थानमा अमेरिका देखिएको छ । सँख्याका हिसाबले चीन रहे पनि अमेरिकाले एक मात्रा लगाएर पुगे खोप दिएकाले ऊ अगाडि छ । अमेरिकाले निःशुल्क दिएको १५ लाख ३४ हजार ५८० डोज जोन्सन एन्ड जोन्सन खोप सोमबार नेपाल आइपुगेको छ ।

अन्य खोप दुई मात्रा लगाउनुपर्छ भने जोन्सन एन्ड जोन्सन खोप एक मात्रा लगाएर पुग्छ । अमेरिकाले दिएको जोन्सनको खोपले कुल जनसँख्याको ५ प्रतिशतलाई कभर गर्ने छ । यो अहिलेसम्मकै सबैभन्दा बढी प्रतिशत हो । बाँकी १६ प्रतिशत नागरिकलाई चीन र भारतबाट आएको खोपले कभर गरेको छ ।

नेपालका लागि अमेरिकी राजदूत 'यान्डी बेरीले सोमबार स्वास्थ्यमन्त्री कृष्णगोपाल श्रेष्ठलाई कोभ्याक्स सुविधामार्फत आएको १५ लाख खोप हस्तान्तरण गरेका छन् । कोरोनाविरुद्ध जोन्सन एन्ड जोन्सन कम्पनीको खोप एक डोज मात्रै भ्याप्ट भएपछि मानिन्छ । नेपालका लागि अमेरिकी राजदूत बेरीले नेपाली जनतालाई अमेरिकी जनताका तर्फबाट दिइएको निःशुल्क उपहार भएको बताए । उनले कोभिड-१९ को प्रतिकार्यका लागि नेपालमा अमेरिकी सहयोग सबैभन्दा धेरै रहेकोसमेत जिकिर गरे । स्वास्थ्यमन्त्री श्रेष्ठले कोभ्याक्सअन्तर्गत खोप उपलब्ध गराएकोमा अमेरिकी सरकारलाई धन्यवाद दिए ।

'कोभ्याक्समार्फत आएको यो प्रारम्भिक अनुदान हो । यसले तत्काल २५ लाखभन्दा बढी नागरिकको सुरक्षा गर्न सक्छ, नेपालको जनसँख्याको ५ प्रतिशत जनता यसबाट लाभान्वित हुनेछन् भनेमा हामी विश्वस्त छौं,' अमेरिकी राजदूत बेरीले सोमबार जारी भिडियो सन्देशमा भनेका छन्, '७५ वर्षपछि अमेरिका नेपालको सबैभन्दा नजिकको साभेदार रहँदै आएको छ । आज हाम्रो साभेदारी सदाभन्दा भन्नु महत्वपूर्ण भएको छ ।'

अमेरिकाले यी खोप कोभ्याक्स विश्वव्यापी खोप पहल तथा युनिसेफसँगको साभेदारीमा उपलब्ध गराएको जनाएको छ । अमेरिकी दूतावासका अनुसार महामारीको सुरुवातदेखि हालसम्म अमेरिकाले नेपाललाई करिब सात करोड डलरबराबरका स्वास्थ्य सामग्री सहयोग गरिसकेको छ । युएसएआइडीले करिब पाँच करोड डलरबराबरका अक्सिजन सिलिन्डर, श्वासप्रशवास उपकरण, कन्ट्याक्ट ट्रेसिङ उपकरणलगायत उपलब्ध

गराइसकेको छ । अमेरिकी रक्षा मन्त्रालयले करिब ७३ लाखबराबरका स्वास्थ्य उपकरण, आइसोलेसन निर्माण, अक्सिजन थेरापी उपकरण, स्वास्थ्य विलिनकलगायत उपलब्ध गराएको छ ।

खोप टाइमलाइन
हालसम्म नेपालमा आएको खोप : ६५ लाख २ हजार ५० डोज
पहिलो मात्रा खोप लगाउनेको संख्या : २६ लाख ११ हजार ८०७
दोस्रो मात्रा लगाउनेको संख्या : १० लाख ४१ हजार ३६६
कोभिसिल्ट खोप एक लाख ९९ हजार डोज प्रयोगमा, तर तथ्यांकमा जोडिन बाँकी

■ **पहिलो मात्रा खोप लिनेको संख्या २६ लाख**

नेपालमा गत ८ माघदेखि खोप आउन सुरु गरेको हो । हालसम्म ६५ लाख ८२ हजार ५८० डोज खोप नेपाल आइपुगेको छ । तर, अहिलेसम्म प्राप्त खोपमध्ये ५० लाख ४८ हजार डोज दुई मात्रा लगाउनुपर्छ । भारतबाट २० लाख खरिद गरेको सरकारले १० लाख मात्रै ल्याउन सकेको छ । नेपाललाई चीनले १८ लाख साइनोफार्म कम्पनीको भेरोसेल खोप अनुदान दिएको छ । नेपालले

खरिद गरेको ४० लाखमध्ये आठ लाख डोज खोप आइसकेको छ । चाँडै बाँकी ३२ लाख डोज खोप आउने छ ।

स्वास्थ्य मन्त्रालयको पछिल्लो तथ्यांकअनुसार २६ लाख ११ हजार ८०७ जनाले पहिलो मात्रा खोप लिएका छन् । १० लाख ४१ हजार ३६६ जनाले दोस्रो मात्रा लगाएको स्वास्थ्य मन्त्रालयका सहप्रवक्ता डा.समिर अधिकारीले जानकारी दिए । कोभिसिल्ट खोप एक लाख ९९ हजार डोज प्रयोग भए पनि तथ्यांकमा जोडिएको छैन । कोभिसिल्ट खोपको म्याद सकिएको छ ।

अमेरिकाबाट आएको खोप केन्द्रीय खोप भण्डारण स्टोर टेकुमा राखिएको छ । नियमित खोप भण्डारण गर्ने स्थान खाली भएकाले त्यहाँ व्यवस्थापन गरिएको सरकारी अधिकारीहरूले बताएका छन् । कोरोनाविरुद्धको प्रयोग हुन बाँकी भेरोसेल र जोन्सन एन्ड जोन्सनको खोप तत्काल लगाउन सुरु गरिने भएको छ ।

स्वास्थ्य मन्त्रालयका प्रवक्ता डा.कृष्ण पौडेलका अनुसार बुधबारदेखि पहिलो चरणको खोप अभियान सुरु हुनेछ । प्रत्येक प्रदेशमा एक लाखदेखि एक लाख ५० हजारका दरले खोप वितरण भइसकेको छ । स्वास्थ्यमन्त्रीस्तर्को २८ असारको निर्णयअनुसार खोप उपलब्ध भएको आधारमा मंगलबारदेखि नै लगाउन सुरु गर्न ७७ वटै जिल्लालाई निर्देशन दिएको छ । लामो समय भण्डारण सम्भव नभएकाले सरकारले तत्काल खोप अभियानलाई नियमित गर्ने भएको हो ।

स्वास्थ्य सेवा विभाग आपूर्ति महाशाखाका फार्मसी

अधिकृत बडेबाबु थापाका अनुसार कोभिसिल्ट जस्तो भायलमा खोप आए ५० लाख डोजसम्म भण्डारण गर्न सकिन्छ । तर, रिफिलवाला (सिरिन्ज) खोप आएमा १० देखि १५ लाख डोज खोप मात्र भण्डारण गर्न सकिन्छ । खोप उत्पादन कम्पनीहरूका फरक फरक साइजमा खोप प्याकिङ गर्ने भएकाले त्यसले 'स्पेस' लिने हुँदा धेरै भण्डारण गर्न नसकिने उनको भनाइ छ । नेपाली सेना र निजी क्षेत्रसँग गरी १५ लाख डोजभन्दा बढी भण्डारण गर्नसकिने थापाले बताए ।

■ **क-कसले पाउँछन् खोप ?**

भेरोसेल खोप ५५ वर्षभन्दा माथिका उमेर समूहका पहिलो मात्रा खोप लगाउन बाँकी सबै नागरिक परेका छन् । त्यस्तै, विश्वविद्यालय, विद्यालयका शिक्षक र कर्मचारीहरूलाई पनि लगाइने भएको छ । सार्वजनिक यातायातमा कार्यरत चालक र सहचालक, नेपाल सरकारले तोकेका अत्यावश्यक सेवामा संलग्न खोप लगाउन बाँकी व्यक्तिहरू र खोप अनिवार्य गरेका देशमा जाने नेपाली नागरिकलाई लगाइने छ ।

जोन्सन एन्ड जोन्सन खोप ५० देखि ५४ वर्ष उमेर समूहका कोभिडविरुद्ध पहिलो मात्रा खोप लगाउन बाँकी सबै नागरिक परेका छन् । पूर्ण र अति अशक्त अपांगता (वर्ग क र ख) भएका नागरिकले पनि जोन्सनको एक मात्रा खोप पाउने छन् । त्यस्तै, हाल नेपालमा बसोवास गरिरहेका शरणार्थीहरू, स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी र सरसफाइकर्मी (यसअघिको अभियानमा खोप लगाउन छुटेकाहरू)लाई जोन्सनको खोप दिइनेछ ।

■ **चिनियाँ राजदूतले भनिन् : नेपाललाई थप खोप उपलब्ध गराउँछौं**

चिनियाँ राजदूत होउ यान्छीले नेपाललाई थप खोप सहयोग गर्ने आश्वासन दिएकी छन् । सोमबार बिहान आयोजित भर्चुअल पत्रकार सम्मेलनलाई सम्बोधन गर्दै उनले नेपालले खरिद गरेको सबै खोप पनि चाँडै आउने बताइन् । कोभिडको सुरुवातमा नेपालले चीनलाई मदत गरेको उल्लेख गर्दै यान्छीले खोप उत्पादन दैनन्दिन बढिरहेकाले नेपाललाई आफ्नो देशले भविष्यमा थप सहयोग गर्न सक्ने उल्लेख गरिन् ।

'हामीसँग १० प्रकारका खोप उत्पादन भएका छन् र दुईवटालाई विश्व स्वास्थ्य संगठनले मान्यता दिएको छ, उत्पादन पनि क्रमशः बढिरहेको छ,' उनले भनिन्, 'नेपालले खरिद गरेको ४० लाख डोज साइनोफार्ममध्ये सबै चाँडै आउनेछ । हामी भविष्यमा नेपाललाई बढीभन्दा बढी खोप पठाउनेछौं किनभने हामीकहाँ उत्पादन क्षमता बढिरहेको छ ।' चीनले नेपालसहित विश्वका एक सय देशलाई ४५ करोड डोज खोप उपलब्ध गराइसकेको उनले बताइन् ।

युवतीको अर्धनग्न शव फेला, हत्या आशंका

चिरञ्जीवी धिमिरे/नयाँ पत्रिका काप, २८ असार

भापाको बिर्तामोडमा एक युवतीको अर्धनग्न शव फेला परेको छ । बिर्तामोड-५ स्थित सुगम पेट्रोलपम्पको उत्तरमा २५ वर्षीया सिर्जना बस्नेत मृत अवस्थामा फेला परेकी हुन् । बस्नेत बिर्तामोडस्थित एक सहकारीमा काम गर्दै आएकी थिइन् । उनको परिवार त्यहाँ लामो समयदेखि आफन्तकहाँ डेरा बस्दै आएको थियो ।

सोमबार बिहानै घरअगाडि उनको शव भेटिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालय भ्नापाले जनाएको छ । 'मर्निङ वाक' जानेले बिहान साढे ५ बजे यवुतीको शव देखेपछि प्रहरीलाई खबर गरेका थिए । जिल्ला प्रहरी कार्यालय भ्नापाका प्रवक्ता प्रहरी नायब उपरीक्षक राकेश थापाले युवतीको शरीर अर्धनग्न अवस्थामा रहेको जानकारी दिए । 'शरीरका तल्लो भागको कपडा तल सरेको छ । टिसर्ट पनि माथि सरेको छ,' उनले भने, 'घटना संवेदनशील छ । हामीले सूक्ष्म रूपमा अनुसन्धान गरिरहेका छौं ।' युवतीको शरीरमा धर्मप्रेमजस्तो देखिने चोटपटक पनि रहेको थापाले बताए ।

मृत अवस्थामा भेटिएकी बस्नेत राति परिवारसँगै खाना खाएर सुतेको डिएसपी थापाले बताए । 'उहाँको परिवार तल्लो फुल्याटमा बस्छ । माथिल्लोमा उहाँको दिदीभेना बस्नु हुँदो रहेछ । तल्लो फुल्याटमा खाना खाएर सुत्न उहाँ दिदीभेना भएको फुल्याटमा गएको प्रारम्भिक अनुसन्धानबाट देखिन्छ,' उनले भने, 'माथिल्लो फु ल्यायमा दिदीभेना एउटा कोठामा र उहाँ अर्को कोठामा सुतेको अवस्था हो । बिहान पनि मुनिको चेनेनोट बाहिरबाट खोल्न नमिल्ने गरी भित्रैबाट लगाएको देखिन्छ । तर, युवतीको शवचाहिँ बाहिर थियो । अरूले देखेर हल्लाखल्ला भएपछि मात्र परिवारले थाहा पाएको खुलेको छ ।'

बिहान शव भेटिएपछि उक्त स्थानलाई सुरक्षित राखेर प्रहरीले अनुसन्धान प्रक्रिया अघि बढाएको थियो । युवतीको शव दिउँसो ३ बजे मात्रै पोस्टमार्टमका लागि धरानस्थित बिपी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान लगिएको थियो । प्रहरीले संघीय प्रहरी इकाई धरानबाट तालिम प्राप्त कुकुर ल्याएर घटनास्थलको अनुसन्धान गरिएको डिएसपी थापाले बताए ।

घटना संवेदनशील भएको भन्दै प्रहरीले बिपी स्वास्थ्य प्रतिष्ठानबाट फरेन्सिक विभागका तीनजना विशेषज्ञको टोली घटनास्थलमा ल्याइएको थापाले बताए । 'घटनास्थलबाट उठाउनुपूर्व पूरा गर्नुपर्ने अनुसन्धानका प्रक्रियाका क्रममा शरीरमा अन्तरिक डिकम्पोजिसन हुन सक्छ भनेर धरानबाट एक पुरुष विशेषज्ञ र दुई महिला विशेषज्ञको टोली घटनास्थलमा ल्याएर निरीक्षण पनि गरायौं,' उनले भने, 'अनुसन्धानका क्रममा कुनै गुनासो नआओस् भनेर सूक्ष्म रूपमा अनुसन्धान प्रक्रियाअघि बढाएका छौं ।' डिएसपी थापाले अर्धनग्न अवस्थामा मृत भेटिएको ती युवतीको हत्या भएको वा बलात्कारपछि हत्या भएको हो हैन भनेबारे फरेन्सिक रिपोर्ट र पोस्टमार्टम रिपोर्ट आएपछि मात्र यकिन गर्न सकिने बताए ।

नेपालको पाको निर्णय

माधवकुमार नेपाल नेपाली राजनीतिका पुराना र पाका नेता हुन्। प्रतिकूल परिस्थितिमा तत्कालीन एमालेको नेतृत्व सम्हालेका नेपाल महासचिव रहेका वेला एमाले नेतृत्वमा पहिलो कम्युनिस्ट सरकार बन्यो। उनकै नेतृत्व रहेको वेला एमाले विभाजित भयो। उनै नेता रहेको समयमा पार्टी निर्वाचनमा निकै कमजोर उपस्थितिसहित संविधानसभामा तेस्रो दलमा बुभिच्यो। उनले त्यतिवेला नैतिकताका आधारमा पार्टी महासचिवबाट राजीनामा दिए, जुन नेपाली राजनीतिक दलको नेतृत्वमा बिरलै देखिने घटना थियो। फ्रन्ड किनारामा धकेलिएका माधव नेपाल नेतृत्वबाट हटेको एक वर्ष नहुँदै सांसद बनेर प्रधानमन्त्री पनि बन्न सफल भए। त्यसयता उनी पार्टीको नेतृत्वमा फर्किन निरन्तर प्रयत्नरत छन्।

२०७१ मा सम्पन्न एमालेको महाधिवेशनमा अध्यक्ष पदका लागि भएको प्रतिस्पर्धामा अर्का प्रत्यासी केपी शर्मा ओलीसँग पराजित भएका नेपाल त्यसयता पनि एमालेभित्र एउटा शक्तिशाली खेमाको नेतृत्व गर्छन् र पार्टीभित्र विधि र पद्धतिको प्रश्न उठाइरहन्छन्। ५० वर्षभन्दा बढी नेपाली राजनीतिमा सक्रिय रहेका माधव नेपाल वैचारिक नेताभन्दा बढी व्यवस्थापकीय क्षमता र सक्रियताले टिक्नेका नेता मानिन्छन्।

उनको नेतृत्वकालमा एमालेलाई दृढ अडान भएको पार्टीभन्दा दुलमुले विचार लिएको भनेर आलोचना पनि हुने गर्थ्यो। पहिले एमाले र पछि नेकपा हुँदा पनि पार्टीभित्र विधि र पद्धतिकै विषयलाई लिएर आवाज उठाउँदै आएका नेपालले प्रधानमन्त्री ओलीको गैरलोकतान्त्रिक र असंवैधानिक कदमविरुद्ध पछिल्लो समय लिएको अडान भने नेपाली राजनीतिमा सम्भ्रुकनलायक सन्दर्भ बनेछ। पार्टीभित्रको गुटगत संघर्षका सन्दर्भमा उनका अडान र माग सार्वजनिक रूपमा व्यति महत्त्वका अवश्य पनि लाग्दैनन्। तर, गतवर्ष दल विभाजन र संवैधानिक परिषद्वसम्बन्धी अध्यादेश त्याएर प्रधानमन्त्री ओलीले चालेका अलोकतान्त्रिक कदमका विपक्षमा उनले लामो समय अडान लिए। ५ पुसमा ओलीले प्रतिनिधिसभा विघटन गरेर चालेको प्रतिगामी र अधिनायकवाद लक्षित कदमविरुद्ध माधव नेपालले सडक संघर्षमा प्रतिपक्षी गठबन्धनलाई साथ दिए, नेतृत्व गरे। यो उनको विगतसँग मेल नखाने विद्रोह थियो। उनलाई दलभित्रका दोस्रो पुस्ताका चर्चित र भविष्य भएका नेताहरूको साथ थियो। आफूले दलका प्रधानमन्त्रीलाई विश्वासको मत नदिने र आफूले दलका प्रधानमन्त्रीका विपक्षमा प्रतिपक्षी दलका नेतालाई प्रधानमन्त्री बनाउन सडकदेखि सर्वोच्च अदालतसम्म पुग्ने नेपालको निर्णयले उनको राजनीतिक नैतिकता, दलप्रतिको निष्ठा र राजनीतिक भविष्यप्रति पनि प्रश्न उठाइदिएको थियो। यो कुनै पनि राजनीतिक दलका लागि असामान्य कदम थियो। संस्थापक नेताका रूपमा आफ्नो दलको अनुशासनबाहिर निस्कने उनको यस निर्णयले उनलाई पार्टी पंक्तिभित्र कमजोर नै बनाएको थियो। तर, सोमबारको सर्वोच्च अदालतको फैसलाले प्रधानमन्त्री ओलीको प्रतिगामी कदम सच्चिएपछि उनले आफू अब विपक्षी गठबन्धनमा नरहने र पार्टीभित्रै फर्किने निर्णय गरेर एउटा कठिन तर नैतिक कदम चालेका छन्। राजनीतिक वैचारिक प्रश्नमा अडान राखेर तर संगठनका प्रश्नमा लचिलो हुने उनको यस निर्णयलाई अवश्य पनि एउटा परिपक्व कदमका रूपमा लिइनेछ। यसले उनीसँगै उनको समूहमा लागेर एमालेमा संघर्ष गरिरहेकाहरूको राजनीतिक भविष्यलाई चुनौतीपूर्ण बनाए पनि दलको एकता जोगाउन सक्थो भने नेपालको राजनीतिक कद बढाउने निश्चित छ।

किन बदलियो हडकडवासीका लागि बेलायतको मन ?

आफ्ना लागि युद्ध लडेका गोर्खा सैनिकप्रति क्रूरता र बेवास्ता प्रदर्शन गर्ने ब्रिटेनले अरूलाई कसरी असल नियतले सहयोग गर्ला ?

ब्रिटेनले भर्खरै हडकडवासीलाई ब्रिटिस नेसनल (ओभरसिज) अर्थात् बिस्पु (ओ) पासपोर्ट प्रदान गर्ने नीति अँगालेको छ। यो पासपोर्ट पाएका विदेशीले कालान्तरमा बेलायतको नागरिकतासमेत लिन पाउँछन्। भन्नु हेर्दा यो बेलायत सरकारले ल्याएको उदार योजनाजस्तो देखिन्छ। र, कैयौं हडकडवासीले यसको उपयोग पनि गरिसकेका छन्। सन् १९९७ मा चीनलाई सार्वभौमिकता फिर्ता गरेको बेलायतले बल्ल आएर हडकडको आन्तरिक मामिलामा यति धेरै चासो दिएको छ। आखिर अहिले हडकडवासीका लागि बेलायतको मन किन बदलियो त ? हडकडवासीलाई किन बिस्पु (ओ) योजनामा समेटियो भने विषय बेलायतले स्पष्टीकरण दिएको छ- ‘चीनले शासन गर्न थालेपछि प्रजातन्त्र, मानवअधिकार, वाक्स्वतन्त्रता र प्रेस स्वतन्त्रता सबैमा उल्टेल्छ क्षय आएका हडकडवासीका लागि असुरक्षित वातावरण सिर्जना भएको छ।’ आखिरमा बेलायतले यहाँ कुन हडकडको कुरा गरेको हो ? ब्रिटेनको १५० वर्षे शासनकाल हडकडमा कहिल्यै प्रजातन्त्र थिएन। जुन कुरा छँदै थिएन, त्यसमा कसरी क्षय हुन्छ ? ब्रिटिस ‘स्पष्टीकरण’ले मेरो मनमा

स्वागतयोग्य फैसला

सर्वोच्च अदालतले सोमबार गरेको संसद् विघटनसम्बन्धी राष्ट्रपतिको निर्णय बढर गर्न फैसलाले कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थाले उसको सनकको भ्रमा संवैधानिक व्यवस्थामाथि खेलबाड गर्न नसक्ने प्रस्ट पारिदिएको छ। सम्भवतः यो देशबाट केपी ओलीको शासन अब सदाका लागि अन्त्य भएको छ। तर, यसपछिका दिनमा पनि ओली प्रवृत्तिले पुनः ठाउँको नउठाउला या उनको स्थानमा आउने अर्को व्यक्तिले पनि ओलीकै प्रवृत्तिलाई नैतिकताबाट नदेलान् भन्न भने सकिन्न। तर, पछिल्लो फैसलाले तत्कालका लागि भने संविधानलाई टुक्राकमा ल्याएको छ। संविधान र संवैधानिक व्यवस्थामाथि कसैको पनि मनपरी चल्न सक्दैन भन्ने यथार्थलाई स्थापित गरिदिएको छ। अदालतले संसद् विघटनसम्बन्धी मुद्दामा देश र जनताका पक्षमा फैसला गरिदिए आमजनसमसा अदालत र न्यायमूर्तिहरूप्रािको विम्वलसलाई थप बलियो बनाएको छ। सर्वोच्चको यो फैसला हरेक कोणबाट स्वागतयोग्य छ।

- विपिन गाहा मगर**, नैकाप, काठमाडौं

स्पष्ट भाषाको ऐतिहासिक फैसला

सर्वोच्चको फैसलाले कुनै पनि व्यक्ति वा संस्था संविधानभन्दा माथि नभएको प्रस्ट सन्देश दिएको छ

सर्वोच्च अदालतको २८ असारको फैसला धेरै दृष्टिकोणले ऐतिहासिक छ। संवैधानिक र राजनीतिक दृष्टिकोणले आजको फैसला निकै महत्त्वको छ। साथै, यसले भोलिका दिनमा नेपालको राजनीतिक र संवैधानिक व्यवस्थालाई गर्ने दिशानर्देशका दृष्टिकोणले समेत यस फैसलाको विशेष महत्त्व रहेको छ। अहिलेको मुद्दामा फैसला सुनाउनुअघि सर्वोच्चसामु केही विकल्प थिए। प्रधानमन्त्रीको सिफारिसमा राष्ट्रपतिबाट गरिएको संसद् विघटनलाई सदर गर्न विकल्प पनि सर्वोच्चसँग थियो। संविधानको धारा ७२ को ४ बमोजिम विश्वासको मत लेउ्न भने विकल्प पनि ऊसँग थियो। तर, सर्वोच्चले ती कुनै पनि विकल्पमा नगई प्रधानमन्त्रीको सिफारिसमा राष्ट्रपतिबाट गरिएको प्रतिनिधिसभा विघटन असंवैधानिक ठहर गरेको छ। यो फैसलाले कुनै पनि व्यक्ति वा संस्था संविधानभन्दा माथि नभएको प्रस्ट सन्देश दिएको छ। फैसलामा आएका पाँच विषय : सर्वोच्चले सोमबारको फैसलामा पाँचओटा विषयमा प्रस्ट पारेको छ। एक, प्रधानमन्त्रीको सिफारिसमा राष्ट्रपतिबाट गरिएको प्रतिनिधिसभा विघटन देशको संविधान र कानुनसम्मत नभएको उल्लेख गरेको छ। दुई, काग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवाले संविधानको धारा ७६ (५) अनुसार प्रधानमन्त्री पदमा दाबी गर्दा पेश गरेको हस्ताक्षरका आधारमा उनलाई दिन नै किटान गरेर दुई दिनभित्र प्रधानमन्त्री पदमा नियुक्त गर्नु भन्ने आदेश दिएको छ। तीन, सात दिनभित्र प्रतिनिधिसभाको बैठक बोलाउन पनि सर्वोच्चले आदेश दिएको छ। चार, केपी ओलीले ७६ (५) अनुसार प्रधानमन्त्री पदमा दाबी नै गर्न नसक्ने पनि सर्वोच्चले प्रस्ट पारिदिएको छ। पाँच, दल त्यागको विषय संविधानको धारा ७६ (५) मा आकर्षित नहुने विषयमा पनि सर्वोच्चले प्रस्ट राय दिएको छ। फैसलाको भाषा : हाम्रो अदालतका विगतका तौरतरिका र अभ्यासलाई हेर्दा यो फैसलामा उसले अलि कडा भाषामा कडा आदेश दिएको देखिन्छ। दुई दिनभित्र देउवालाई प्रधानमन्त्री नियुक्त गर्नु, सात दिनभित्र संसद् बैठक बोलाउनु भनेर अदालतले दिने तोकेर कडा आदेश दिनुका पछाडि पक्कै पनि केही कारण छन्। विगतमा राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारी र प्रधानमन्त्री केपी ओलीले बारम्बार संविधानमाथि प्रहार गर्ने जेजस्ता प्रयास गरे, त्यसलाई अदालतले ‘नोटिस’मा लिएको रहेछ। साथ्द, नरम भाषामा फैसला आउँदा उनीहरूबाट यसको पालनामा फेरि पनि आलटाल र जालभेल गरिएला कि भन्ने आशंका अदालतलाई रहेछ कि भन्ने देखिन्छ। यसपटक अदालतले राजनीतिक रूपमा कुनै नचलखेल हुन नसकोस् र आफ्नो व्याख्याको अपन्याख्या पनि कोही कसैबाट हुन नसकोस् भनेर प्रस्ट भाषामा व्याख्या गरिदिएको छ। कडा भाषाको संकेत : अदालतले रिट निवेदक र विपक्षी दुवैको फैसला र संलग्न कागजात हेरेर फैसला गरेको भए पनि उसले यो देशको पछिल्ला राजनीतिक तथा संवैधानिक घटनाक्रमलाई पनि नोटिसमा लिएको रहेको छ भन्ने फैसलामा प्रयुक्त भाषाले संकेत गरेको छ। राष्ट्रपति र प्रधानमन्त्रीको

मिलेमतोमा विगतमा संविधान र व्यवस्थामाथि जेजसरी एकपछि अर्को प्रहार गरिएका थिए, त्यसबारे अदालत जानकार रहेछ भन्ने पनि फैसलाको भाषाबाट बुझ्न सकिन्छ। यस्तो नहुँदो हो त अदालतले विगतका कतिपय मुद्दामा जस्तै नरम भाषामा परमादेश जारी गरेर अब आवश्यक यो वा त्यो प्रक्रिया अघि बढाऊ पनि भन्न सक्थ्यो। तर, कसैले कुनै पनि प्रकारको सुविधाजनक व्याख्या गर्ने ठाउँ नपाओस् र राष्ट्रपति र प्रधानमन्त्रीले नयाँ खेल खेल्ने अवसर नपाऊन् भन्नेमा अदालत चनाखो भए जस्तो देखिन्छ।

फैसलाको प्रभाव : सर्वोच्चको सोमबारको फैसलाले नेपालको वर्तमान संविधानलाई थोरै मात्र भए पनि प्राण दिएको छ। यो फैसलाले संविधानको स्थायित्वमा थप बल दिनेछ। यो फैसला कुनै कारणले विघटनको पक्षमा आएको भए सम्भवतः यसले निकै दूलो राजनीतिक अनिष्ट र अस्थिरता निम्त्याउने खतरा हुने थियो।

दुई दिनभित्र देउवालाई प्रधानमन्त्री नियुक्त गर्नु र सात दिनभित्र संसद् बैठक बोलाउनु भनेर कडा आदेश दिनुले विगतका आदेश कार्यान्वयनमा राष्ट्रपति र प्रधानमन्त्रीबाट पटक-पटक गरिएका जालभेल र चलखेललाई सर्वोच्चले ‘नोटिस’मा लिएको रहेछ भन्ने प्रस्ट हुन्छ

र, त्यस्तो फैसला आएको भए कुनै पनि प्रधानमन्त्रीले संसद्लाई पाँच वर्षसम्म चल्न दिने अवस्था हुने थिएन। साथ्द, यो फैसलालसँगै अब यी सबै सम्भावना, खतरा या आशंका समाप्त भएका छन्। फैसलाले संविधान र कानुनलाई एउटा टुक्राकमा ल्याउने काम गरेको छ। यसले संविधान, कानुन र अदालतमाथि जनताको विश्वास अभिवृद्धि गराउने काम गरेको छ।

फैसला कार्यान्वयनको चुनौती : सर्वोच्चको पछिल्लो फैसलाको पालना गरी त्यसको कार्यान्वयनमा राष्ट्रपति र प्रधानमन्त्रीले इमानदारीपूर्वक काम गर्छन् कि गर्दैनन्, त्यो त छिट्टै देखिने नै छ। यदि उनीहरूले फैसलाको इमानदारीपूर्वक पालना गरी त्यसको कार्यान्वयनमा सकरात्यक भूमिका खेले भने शक्ति र सत्ता हस्तान्तरण शान्तिपूर्ण ढंगमै हुन सक्छ। तर, राष्ट्रपति र प्रधानमन्त्रीका विगतका क्रियाकलाप हेर्दा भने थोरै आशंका गर्ने ठाउँ बाँकी नै छ। नेपाली राजनीतिका पात्र र प्रवृत्ति हेर्ने हो भने चाहे ओली हुन् या देउवा, सबै परीक्षण भइसकेकै पात्र हुन्। तिनले

भोलिका दिनमा निभाउने भूमिकाबाट अदालतको अपेक्षा पूरा हुने या नहुने प्रस्ट हुनेछ।

कति आशावादी बन्न सकिन्छ ? : अदालतले देशको संविधान र संवैधानिक सर्वोच्चतालाई जीवित राख्न जुन आदेश दिएको छ, अबका दिनमा आउने पात्रले त्यसलाई ध्यानमा राखेर काम गर्न सक्नुपर्छ। आगामी दिनमा पनि विगतकै जस्ता हर्कत दोहोरिए, संविधान र संवैधानिक व्यवस्थामाथि प्रहारहरू गरिए भने अदालतको अहिलेको फैसलाको कुनै अर्थ रहनेछैन। तर, अहिले नेपालका धेरैजसो राजनीतिक दल र तिनका नेताहरू संविधान र संवैधानिक व्यवस्थाको जगेर्ना तथा कानुनी शासनको संरक्षणमा जसरी एकै ठाउँमा उभिएका देखिन्छन्, भोलि पनि त्यसैगरी उभिए भने फैसलाको गरिमा बढ्नेछ। तर, उनीहरूको पनि विगत हेर्दा त्यति धेरै आशावादी बन्न सकिने अवस्था भने छैन।

प्रवृत्ति दोहोरिने आशंका : आगामी दिनमा राष्ट्रपति र प्रधानमन्त्रीमा व्यक्ति परिवर्तन भए पनि तिनले विद्यादेवी भण्डारी र केपी ओलीको प्रवृत्तिलाई नै निरन्तरता दिए भने यो फैसलाको उपहास हुन बेर लामै छैन। किनकि, यो फैसलाले व्यक्तिको होइन, प्रवृत्तिको अन्त्य चाहेको छ। यो मुलुक र मुलुकवासीले फेरि पनि विगतका तिनै प्रवृत्ति दोहोर्‍याएर फेरुलुपर्ने दिन आए भने व्यक्ति परिवर्तनको अर्थ हुनेछैन। त्यसैले, यो फैसलाको सम्मान गरेर यसलाई आगामी दिनमा सत्ता राजनीतिका लागि एउटा बलियो नजिर बनाउने कि यसलाई कमजोर बनाएर शक्ति र सत्ताको चलखेल गर्ने, अहिले यो प्रवृत्तिविरुद्ध एक ठाउँमा उभिएर संघर्ष गर्ने शेरबहादुर देउवा, प्रचण्ड, माधव नेपाल, बाबुराम भट्टराई, उपेन्द्र यादव र तिनका दलका अन्य नेताहरूको आगामी दिनको भूमिकामा निर्भर रहनेछ। अन्यत्मा : विगतका दिनमा राष्ट्रपति भण्डारी र प्रधानमन्त्री ओली मुलुकमा एउटा अत्यन्तै दूलो दुर्घटना निम्त्याउने दिशामा अघि बढेको भन्न हुन्थ्यो।

संविधान र त्यसका व्यवस्थामाथि प्रहार गरेर सिंगो देशलाई नै तहसनहस पार्ने बाटोमा उनीहरू हिँडिरहेका थिए। मुलुकमा राजनीतिक तथा संवैधानिक अस्थिरता निम्त्याएर देश र जनतालाई दुई खेमामा विभाजित गर्ने खेल खेलिँदै थियो। उनीहरूको त्यो चालबाजीमाथि गम्भीर प्रहार सर्वोच्चको फैसलाले गरेको छ। यी सबै पक्षलाई ध्यानमा राखेर अबका दिनमा सबैले संविधान, ऐन, कानुन र विधिको मातहत रहेर जनताका आकांक्षालाई सम्बोधन गर्दै अघि बढ्न सक्नुपर्छ। सर्वोच्चले संविधान, देश र जनताका पक्षमा फैसला गरेर एउटा अध्यायको सुरुवात गरेको छ। अब त्यसलाई पूर्णता दिने र आगामी दिनमा फेरि यिनै विषय र मुद्दामा अदालत अलिभ्नु नपर्ने र देशमा राजनीतिक अस्थिरता निम्तिन नदिने परिस्थिति सिर्जना गर्ने दायित्व दल र तिनका नेताहरूका कांधमा आएको छ। त्यस दायित्वलाई उनीहरूले कसरी वहन गर्नेछन्, जनताले भोलिका दिनमा देख्ने नै छन्।

(आचार्य संविधानविद् हुन्)

एकपटक एकजना बाबु र उनका एक छोरा एउटा घोडा लिएर कुनै कामविशेषले कतै जाँदै थिए। एउटै घोडामा दुवै बाबुछोरा चढ्न निमिल्ने भएकाले उनीहरू दुवैजना घोडालाई डोच्याए आफूहरू चाहिँ पैदल हिँड्दै थिए। गर्मीको समय थियो। घाम चर्केको हुनाले हिँड्न निकै कठिन भइरहेको थियो। दुवै बाबुछोरा असनपसिन भइरहेका थिए। यस्तोमा छोराले बाबुलाई भने- बाबा ! हजुर धेरै थान्नुभयो। हजुर घोडामा चढ्नुहोस्। म पैदल हिँड्छु। छोराको आग्रह बाबुलाई ठिकै लाग्यो।

उनी घोडामा चढे। छोराचाहिँ घोडा डोच्याउँदै अघि बढे। अलि पत्र पुगेपछि एउटा बस्ती भेटियो। उनीहरूलाई देखेपछि बस्तीका मानिसले भने- हेर हेर, कस्तो निर्दयी बाबु रहेछ। आफूचाहिँ आनन्दले घोडा चढेर छोरालाई चाहिँ यो चर्को घाममा हिँडाउँदो रहेछ। गाउँलेको प्रतिक्रिया सुनेपछि बाबुले छोरालाई घोडामा बसाए र आफू घोडा डोच्याउँदै हिँडे। अलि पत्र पुगेपछि अर्को बस्ती भेटियो। बस्तीका मानिसले भने- हेर हेर, कस्तो निर्दयी छोरो रहेछ ! जवान भएर पनि आफू आरामले घोडामा चढेर बुढो बाबुलाई यो लामा समाल लगाएर हिँड्दो रहेछ।

कतिपय भनेको यही होला। यस्तो प्रतिक्रिया सुनेपछि दुवै एकसाथ घोडामा चढे। अलि पत्र पुगेपछि अर्को बस्तीको गाउँलेले भने- कस्ता निर्दयी बाबुछोरा होलान् ! यति सानो घोडाको ढाडै भौँचिने गरी एकसाथ कसरी दुवैजना चढ्न सकेका होलान्। गाउँलेको प्रतिक्रियापछि दुवै बाबुछोरा घोडाबाट ओलिएर एकसाथ घोडा डोच्याउँदै अघि बढे। अर्को बस्तीका गाउँलेले भने- हेर, हेर ! साथमा घोडा भएर पनि पसिना चुहाउँदै पैदल हिँड्ने मूर्ख पनि छन् है यो संसारमा ! बाबुछोराले बुझे, यो संसारमा अर्कोको आलोचना सुनेर साथ्थ हुँदैन रहेछ।

राष्ट्रपतिको पत्रको मूल्य खोइ ?

एक सामान्य मान्छेले समेत कुनै पत्र पाएमा वा संवाद गरेमा त्यसको कुनै न कुनै परिणाम निस्कन्छ, क्रिया–प्रतिक्रिया आउँछ। तर, यहाँ त सिंगो मुलुककै राष्ट्रपतिले पत्र पठाउँदासमेत त्यसको कुनै प्रतिक्रिया आएन। अथवा भनीँ, राष्ट्रपतिको पत्रसमेत रद्दीको टोकरीमा फालियो। प्रसंग हो नेपालका राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले कोभिडको खोपका लागि भारत, अमेरिका र रसियाका राष्ट्रपतिलाई लेखेको पत्रको। त्यो पत्रको के अर्थ र मूल्य भयो ? त्यसले के उपलब्धि दियो देशलाई ? के सो पत्रका आधारमा खोप आयो ? कि उल्टो नेपालको राष्ट्रपतिको मानमर्दन भयो ? यसबारे राष्ट्रपति भण्डारीको संविवालयले नेपाली जनतासामु प्रस्ट पार्न जरुरी छ। राष्ट्रपति भनेको देशकै सर्वोच्च संस्था हो। त्यो संस्थाको अवमूल्यन वा दुर्प्रयोग कुनै पनि अवस्थामा स्वीकार्य हुन सक्दैन। तर, पत्रको कुनै अर्थ र मूल्य नै नहुने अवस्थामा त्यसरी विभिन्न देशका राष्ट्रपतिलाई पत्र लेख्ने र लेखाउने कामले सम्पूर्ण नेपालीको शिर निहुँरिएको छ। के नेपालका राष्ट्रपतिलाई आफू र भारतका राष्ट्रपतिसमेत कार्यकारी

ओली अहंकारको अवसान

अहिले अति खराब ओलीभन्दा कम खराब शेरबहादुर रोजिएको हो, व्यक्तिवादी प्रवृत्ति नत्याग्ने हो भने ओलीजस्तै अवसान उस्तै हुन्छ

बहस

● हरि रोका

प्रधानमन्त्रीका रूपमा सात महिनादेखि प्रधानमन्त्री ओलीले नेपाली राजनीतिलाई जेतनेन घिसारिरहेका थिए । महामहिम राष्ट्रपति उनका लागि 'बरस्ट्याम्प' भइदिनुभएको भान हुन्थ्यो । ओली अहंकरलाई नबुझ्नेका मानिसहरूले सोचेका थिए, प्रम ओलीले फागुन ११, ०७७ को पुनर्स्थापनाको पहिलो फैसलापछि नैतिकताका आधारमा राजीनामा दिनेछन् र नयाँ पुस्ताका राजनीतिज्ञका लागि नैतिकताको एक थान पाठ पढाउन उन्ले नयाँ राजनीतिक संस्कारको थालनी गर्नेछन् । तर, आफूले पोरखको वरपर आफूले संरक्षणमा हुर्किएको 'दलाल नोकरशाही पुँजीवादी' सञ्जालको आडभरोसामा राष्ट्रिय राजनीतिभित्र फोहोरी खेल सुरु गरे । महामहिम राष्ट्रपतिबाहेक उनलाई यस कार्यमा आन्तरिक र बाह्य सहयोग कसरी पाउन् भइरह्यो भन्ने संकेत त पाँच पूर्वप्रधानमन्त्रीहरूको पछिल्लो संयुक्त आह्वान वक्तव्यबाट प्रस्टै बुझ्न सकिन्थ्यो ।

संविधानमा भएका लुपहोलाहरूको आफूअनुकूल व्याख्या गर्दै ओलीले आफ्नो सर्वसत्तावादी चिन्तनलाई व्यावहारिक रूप दिँदै गए । ठेककापड, लिज, लाइसेन्स, पदहरूको पजनी, राजदूत तथा अन्य संबैधानिक नियुक्तिका यावत् काम संविधान र कानुनलाई छलरे कसरी व्यवस्थित गर्ने र आर्थिक तथा राजनीतिक फाइदा लिने भन्ने उनको सोच अफ्न तौर गतिमा बढ्दै गयो । उनमा सर्वसत्तावाद (एकलौटी शासन गर्ने मोह) डरलाग्दो गरी प्रकट भएसँगै विपक्षी पार्टीहरू मात्र होइन, स्वयं एमालेभित्रकै नेता कार्यकर्ताहरूको ठूलो पक्ति विपक्षमा सामेल भएर उनलाई रोक्न बहुमत पुऱ्याएर गठबन्धन सरकारको दाबी गर्दागर्दै राष्ट्रपति महोदयले उनै ओलीलाई प्रधानमन्त्री बनाइदिनुभयो र ७ जेठ ०७८ को मध्यरातमा दोश्रोपटक प्रतिनिधिसभा विघटन गर्दिनुभो । एउटै कार्यकालमा एउटै प्रधानमन्त्रीले दुईपटक संसद् विघटन गरेको सायद संसारकै यो पहिलो रेकर्ड हुन सक्छ ।

राष्ट्रपतिले स्वेच्छाचारी प्रधानमन्त्रीको विघटन सिफारिसलाई दावाँ-बायाँ, लोक-लाज केही पनि ख्याल नगरी जब विघटनको छाप लाइदिनुभयो, त्यसको विपक्षमा अदालतको शरण जानुको अर्को विकल्प विपक्षीहरूसँग थिएन । अदालतले संविधानको धारा ७६(५) बमोजिम काग्रिस सभापति शेरबहादुर देउवालाई २८ घन्टाभित्र राष्ट्रपतिले प्रधानमन्त्री नियुक्त गर्न परमादेश जारी गरेको छ । र, साउन ३ गतेभित्र पुनर्स्थापित प्रतिनिधिसभाको अधिवेशन बोलाउनसमेत आदेश दिएको छ । ११ फागुन ०७७ को निर्णयभन्दा एक कदमअगाडि बढेर किताकाउ गरिदिएपछि ओलीको ४१ महिने बहुलट्टीपूर्ण शासनको अन्त्य भएको छ ।

सर्बोच्चको संबैधानिक व्याख्या

नेपालको संविधान सहमतिको दस्तावेज हो । असन्तुष्टि र असन्तुलन हुँदाहुँदै पनि विशेष कारण र परिस्थितिमा यसलाई जारी गरियो । संविधान जारी गरेपछि ठूलो असहमति जनाइयो, आन्दोलन भयो । धेरैको हताही र अंगभंग पनि भयो । अपूर्ण छ र जर्नाहतमा परिरूक्त गर्दै लैजानुपर्छ भनेमा धेरैले ओठे सहमति जनाउने गरेका पनि छन् । तर, केमा कसरी पूर्ण बनाउने भन्ने विषयमा गहिरो खोज खुनुसन्धान र सार्वजनिक बहसहरू भएका छैनन् । कतिपय लेखिएका सैद्धान्तिक कुराको व्यवहारमा कसरी व्याख्या गर्ने भन्ने समस्या पनि थिए । जस्तो, धारा ७६ कै १-७ सम्मको व्याख्याका बारेमा रहेको अस्पष्टता । सांसदहरूले ह्विप मान्नुपर्ने बाध्यात्मक प्रावधान हो या होइन भन्ने विषय । यस्ता विषयहरूको संवैधानिक व्याख्या आवश्यक थियो र छ ।

प्रधानमन्त्री ओलीका हरेक संवैधानिक/असंवैधानिक कदममा साथ दिँदै आउनुभएको राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले द्रुत गतिमै प्रधानमन्त्रीलाई सिफारिसमा साथ दिनुहुनेछ भन्ने अडकल त काटिएको थियो । यद्यपि, पहिलो सिफारिस कार्यान्वयनलाई न्यायपालिकाले उल्ट्याइदिएको सन्दर्भमा फेरि उही गल्ती दोहोयाउनुहुनेछैन, सांसदहरूको हस्ताक्षर ट्याली गर्नुहुनेछ, तथ्य, तथ्यांकलाई हेर्नुहुनेछ, सर्बोच्च अदालत, संविधानविज्ञ, धुन्धर राजनीतिज्ञहरूसँग कतौमा परामर्श गर्नुहुनेछ भन्ने थियो । उहाँले सीधा-सीधा पक्षधरता लिनुभयो । संविधानमा एउटै व्यक्ति फरक-फरक सबै उपधारामा टेकेर कसरी प्रधानमन्त्री बन पाउँछ ? यसको संवैधानिक व्याख्या हुन जरूरी थियो ।

संविधानलाई संशोधनमार्फत कसरी अपडेट गर्ने भन्ने विषय सार्वभौम संसद्को हो । एउटै पार्टीको स्पष्ट बहुमतको सरकार बनेर संविधानको मर्म र भावनाअनुरूप लाभग तीन सयभन्दा बढी नयाँ कानुन निर्माण र परिमार्जन गर्ने अवसर पाउँदा पनि ओली सरकारले संविधानको मर्म र भावनालाई समेट्न सकेन । न त संविधान जारी हुँदाका बखतका असन्तुष्टिलाई सम्बोधन गर्ने संविधान संशोधनका लागि नयाँ प्रयत्न नै गयो । ०७७ को सुरुवातदेखि नै उसले अध्यादेशहरूको खेती सुरु गर्‍यो । एएको पुसदेखि त यो खेतीको विस्तार नयाँ प्रयोगका रूपमा नै विस्तार हुन पुग्यो । गी अध्यादेशमार्फत गरिएका

अधिकांश निर्णय कार्यान्वयन हुँदा मध्यकालीन र दीर्घकालीन हिसाबले राज्यलाई पर्ने राजनीतिक तथा आर्थिक प्रभावको जिम्मेवारी कसले व्यहोर्ने भन्ने समस्या रहनेछ ।

संविधानमा राखिएका प्रावधानलाई व्याख्या गरेर संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रलाई मजबुत बनाउने गरी केही नयाँ संस्थाहरूको निरूपण गर्नु थियो र केही पुराना संस्थाहरूलाई संघीयताअनुरूप फेरबदल गर्नु थियो । खासगरी, योजना आयोगका काम, कर्तव्य, अधिकारको विषय, वित्तीय आयोगको नयाँ संरचना निर्माणमा उसले तय गर्नुपर्ने भूमिका र तीन तहका सरकारबीच अधिकार प्रत्यायोजन तथा समन्वय गर्न आवश्यक राजनीतिक संयन्त्रको विकास तथा सुरक्षासँग सम्बन्धित सबै अंगहरूको संरचना तथा जिम्मेवारीको भूमिका निर्वाह गर्ने विषय, सामाजिक सेवा र विकासका क्षेत्रमा जिम्मेवारीको परिभाषा गर्नुपर्ने थियो । तर, ओली सरकारले यी सबै विषयमा पुरानै केन्द्रीकृत मानसिकता बनाएर अधिकरालाई प्रधानमन्त्री र अर्थ मन्त्रालयको सेरोफेरोमा कैद गर्‍यो । यी सबै विषयमा व्याख्या

ओली र उनको एमालेपक्षले श्रमजीवी सर्वहारालाई धोका दिए । उनलाई सच्याउने त कोही निस्कनैपर्थ्यो । ओली अहंकार भुईँमा बजारिएको छ र अवसानअन्मुख छ । कथित दोस्रो पुस्ता ओलीपथकै अनुयायी हुने हो भने एमाले अवसानलाई कसैले रोक्न सक्तैन ।

र विश्लेषण गर्न जरूरी थियो । खासगरी, राष्ट्रपति संविधानको संरक्षण गर्नेभन्दा भ्रष्टीकरण गर्नमा उद्यत देखिएपछि संविधानको रक्षा कसरी गर्ने भन्ने सय करोडको प्रश्न खडा भएको थियो । जब सत्तारूढ प्रधानमन्त्रीको स्वेच्छाचारी शासन र संघीयताको मर्मविपरीत क्रियाकलापविरुद्ध प्रतिपक्षहरू एकजुट भएर अगाडि आए, त्यसपछि संविधानको मर्मको व्याख्या र समग्रमा संविधानको रक्षामा न्यायपालिका खरो उत्रियो ।

ओलीका बहुदलीय जनवादी परिभाषा

पुस ५ को संसद् विघटनलगत्तै अर्थात् ६ पुसमा नयाँ पत्रिकामा 'संसद् विघटनसँगै ओलीको राजनीतिक अवसान' विषयमा लेखिएको लेखमा मैले प्रधानमन्त्री ओलीको राजनीतिक यात्राबारे संक्षिप्त चर्चा गरेको थिएँ । म फेरि उस कुरा उनका बारेमा दोहोर्‍याउन चाहन्छु । यति यहाँ भनैपर्ने हुन्छ- प्रधानमन्त्री ओली राजनीतिका चतुर खेलाडी हुन् । धेरै विषयमा छिपछिपे ज्ञान राख्छन्, तर उनी सैद्धान्तिक तथा वैचारिक सुफुलुफुले भरीपूर्ण नैतिक आचरण भएका मानिस होइनन् । उनका अहिलेसम्मका काम कार्यवाही र

व्यवहारले यही पुष्टि गर्छन् । दोस्रो, उनी कम्युनिस्ट विचारधाराप्रति लगाव भएर आमसर्वहारा श्रमजीवीको जीवनमा कायापलट ल्याउन कम्युनिस्ट बनेका थिएनन् । धेरै मानिस उनको उत्थान आधारभूत वर्गबाट भएको कुरालाई भट्याउँछन् । हो, उनी आधारभूत वर्गकै मानिस थिए । तर, कम्युनिस्ट पार्टीमा लानुको कारण 'पुँजीगत ईर्ष्या' थियो । सपाट शब्दमा, धनी र सम्पत्तिवालप्रतिको ईर्ष्या । उनी समाज रूपान्तरणका लागि होइन, धनीलाई मासेर आफू धनी बन्ने लालसाले कम्युनिस्ट भएका थिए । रामनाथ दहालदेखि सिपी र आरकै मैनाली हुन् या कामरेड मोहनचन्द्र अधिकारीदेखि माधव नेपालसम्मका कामरेडहरूसँगको उनको सम्बन्ध कामरेडो होइन, ईर्ष्याको थियो ।

उनी धनले, सीप र चारुवर्त्ये ती सबैलाई छोड्दै अगाडि बढे । उनी राजनीतिक शक्ति (पावर) हासिल गर्न चाहन्थे, कसैलाई पावर सेयरिड गर्न होइन । सन् २०१५ मा पहिलोपटक पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डसँग उनले सम्झौता गरे, तर सम्झौताअनुरूप पावर सेयरिड गर्न नचाहेपछि त्यो सम्झौता

जोगाउन लगाइएको ठानिन्थ्यो । कामरेड ओलीको बहुदलीय जनवादसँग त्यति मात्र साइनो छ, जति उनलाई आवश्यक लाग्छ वा ठहरिन्छ । राष्ट्रिय सम्पत्तिको निजीकरण, जानीजानी एकाधिकारवादीहरूको पक्षपोषण, भ्रष्टाचार र व्यभिचारमा संलग्नता, प्राकृतिक स्रोतको दोहन, सम्पत्तिको एकोहोरो केन्द्रीकृत सञ्चिति, समाजवादका कुनै पनि रूपमा ग्राह्य विषय होइनन् । मार्क्सवादी कम्युनिस्ट साहित्य यी सब सामन्तवादी पुँजीवादी हथकण्डाविरुद्ध संघर्षलाई उद्वेगण दिने शास्त्र हो । ओलीको बहुदलीय जनवादमा ठोरीका राम अटाउनुको अर्थ, सुनको जलहरीको अर्थ र अर्कातर्फ करोडौं मानिस रोजगारविहीन हुनु, भोको हुनु र सडकमा भोकले पीडित भएर मर्नुपर्ने वातावरणको अर्थलाई केलाउँदा उनको सिद्धान्तको अर्थ के हो भन्ने बुझ्न सकिन्छ । भर्खरै सम्पन्न केन्द्रीय काँग्रेसीको बैठकमा 'संघीयता र धर्मनिरपेक्षताको समीक्षा गरौँ'को प्रस्ताव उनका संघर्षा नजिकका अनुयायीबाट प्रस्तावित हुनुले पनि उनको बहुदलीय जनवाद कति क्यारेटको हो, बुझ्न गाह्रो पर्दैन ।

महासचिव मदन भण्डारीको देहावसानपछि एमालेको बहुदलीय जनवादलाई जे पनि भिक्न मिल्ने मर्नचिन्ने भोला बनायो । त्यसरी नै प्रशिक्षण गर्दै, भन्दै आयो । एमाले पार्टी आज माथि (केन्द्र)देखि तल आधारसम्म (बेस) मध्यमवर्गीय मौकापरस्तहरूको पार्टी बनेको छ । एकरूपता पनि देखिन्छ । आधारभूत परिवर्तनका खास मुद्दाहरू, जहाँ समाजवादअन्मुख समाज बनाउन संरचनागत परिवर्तन गरिनुपर्ने हो, त्यसको मुहान नै उहाँहरूको कब्जामा छ । जस्तो, शिक्षा र स्वास्थ्यको व्यापार, सडक तथा पूर्वाधार निर्माणको व्यापार, रियल इस्टेटको व्यापार, बैंक तथा वित्तीय क्षेत्रको व्यापार । गच्छेअनुसार तल वडा तथा गाउँपालिकाको अध्यक्ष व्यापारमा संलग्न छ । यहाँ पूर्वमहासचिव हालका उपमहासचिव आफैँ संलग्न हुनुभएको प्रमाण देखिएका छन् । महाधिवेशनमा दलाल पुँजीवादविरुद्ध संघर्षको दस्तावेज पास गर्ने तर खेतीचाहिँ यती, ओम्मी, बिण्डासी आदिको गर्ने । सिद्धान्तः ओली यस थेसिसका प्रवक्ता हुन्- होइनन्, थाहा छैन तर दलाल पुँजीवादको सञ्जालको कमान्ड भन्ने उनको हातमा छ । यी सबै सरकतहरू छोपिंदै आएका थिए । एकीकृत सरकार बनेपछि एकपछि अर्को पर्दा च्यालिए । बहुदलीय जनवाद मुठिभर शासकहरू (संघ, प्रदेश र गाउँ/नगर) पुँजी सञ्चितिको साधनमा व्यवहारमै रूपान्तरित हुँदै आयो । तिनले सञ्चिति गरेको सम्पत्ति र बलमा ओली अहंकार चुलिँदै गयो, सर्वसाधारणहरूले तिनको मूल्य चुक्ता गर्नुपर्ने अवस्था सिर्जना भयो ।

सर्वोच्च अदालतले राजनीतिक फैसला गर्‍यो भन्ने एमालेको एउटा वृत्तको भनाइ बाहिरिएको छ । यो पक्षिकार पनि सहमत राख्छ । मुद्दा राजनीतिक भएपछि फैसला राजनीतिक हुनु अस्वभाविक होइन । ओली र उनको एमालेपक्षले श्रमजीवी सर्वहारालाई धोका दिए । उनलाई सच्याउने त कोही निस्कनैपर्थ्यो । ओली अहंकार भुईँमा बजारिएको छ र अवसानअन्मुख छ । कथित दोस्रो पुस्ता ओलीपथकै अनुयायी हुने हो भने एमाले अवसानलाई कसैले रोक्न सक्तैन ।

के सिकने देउवा र गठबन्धन ?

शेरबहादुर देउवा कुनै दृषले नुहाएका साविकक लोकप्रिय व्यक्ति होइनन् । अहिले देउवा जुन च्याडमा उक्लिन पुगेका छन्, त्यो अरू वाम-प्रजातान्त्रिक शक्तिकै आडमा प्रधानमन्त्रीका रूपमा अगाडि सारिएको हो र अदालतले लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका लागि एकबद्ध भएर आएका पार्टीहरूको सामूहिक स्वरलाई सम्बोधन गरेको हो । एक महिनाभित्र उनले विश्वासको मत लिनुपर्छ । यस अर्थमा, उनको सबैभन्दा ठूलो जिम्मेवारी आफ्ना सहयायीहरूसँगको एकतालाई कसरी अक्षुण्ण राख्ने, पावर सेयरिडको भरपर्दो सूत्र कसरी तयार पार्ने भन्ने नै हो । नेपालको व्यक्तिगत श्गीको समस्या सबैभन्दा ठूलो हुने गरेको छ । त्यसलाई हल गरेन भने अहिलेको अलायन्स पानीफोकाभैँ फुट्न बेर छैन ।

दोस्रो, महामारीलाई नियन्त्रण गर्ने योजना के हुन सक्छन्, सम्भावित भोकमरीलाई टार्ने उपायहरू के हुन सक्छन्, बालबालिकाको शिक्षामा भएको क्षतिलाई कसरी सम्बोधन गर्ने सकिन्छ, फुलुल खर्चलाई कसरी कम गर्न सकिन्छ, दण्डहीनता र असुरक्षालाई तत्काल नियन्त्रण कसरी गर्न सकिन्छ, कालोबजारी र महँगिलाई कसरी नियन्त्रण गर्ने सकिन्छ, सम्बोधन गर्न जरूरी छ । तेस्रो, सर्वोच्च अदालतले जुन सामाजिक न्याय र लोकतन्त्रको संस्थाकरणलाई बल पुगे गरी व्याख्या परिकएको छ, त्यसअनुरूप संविधानमा घोषित लक्ष्य समाजवादअन्मुख समाज कसरी बनाउन सकिन्छ र स्थापित गर्न सकिन्छ भनेर खोज्ने नै हो । लोककल्याणकारी राज्यको अवधारणा र समाजवादअन्मुखतालाई कस्ता सुधारमार्फत, कस्ता संरचनामार्फत खोज्ने भन्ने हो ।

हामी सबैलाई थाहा छ, ओली विपक्षमा बनेको यो गठबन्धन राजनीतिक रूपले एक भएको हो, तर अब उसले सर्वसाधारण जनतालाई सम्बोधन गर्नुपर्ने जिम्मेवारीमा पुगेको छ । त्यस्तो जिम्मेवारी सिंगल-सिंगल मन्त्रालयको भागबन्डले सहजाल्न र सम्बोधन गर्न सम्भव हुन्न । त्यसका लागि कम्तीमा साझा न्यूनतम कार्यक्रम (कमन मिनिमम प्रोग्राम) तयार पार्नुपर्ने हुन्छ । त्यसमा प्रतिबद्धता जाहेर गरेर मात्र पुष्टेन, संस्थागत कार्यान्वयनको आधार खोज्नुपर्ने हुन्छ । ओली व्यक्ति होइन, प्रवृत्ति हो । यो प्रवृत्तिले एकलकटि समाज निर्माण गरेको छ । सर्वसाधारणको भाषामा १० प्रतिशत भर्सेस ९० प्रतिशतजस्तो । सन् २०११ को अमेरिकाको अकुपाइड मुभमेन्टको ९९ प्रतिशत भर्सेस एक प्रतिशतजस्तो । गठबन्धनका सबै नेतामा ओली प्रवृत्ति धेरैथोर देखिन्छ । अहिले अति खराब (वस्ट) ओलीभन्दा कम खराब (व्याड) शेरबहादुर रोजिएको हो । व्यक्तिवादी प्रवृत्ति नत्याग्ने हो भने ओली अहंकारको अवसानजस्तै अरूको अवसान पनि सुनिश्चित हुने पक्कापक्की छ ।

भूमिसुधारको नारा र राजनीतिक अवसरवाद

● काजी गुरुङ

एमाले नेता देवीप्रसाद ज्ञवालीको नेतृत्वमा १३ सदस्यीय भूमिसम्बन्धी समस्या समाधान आयोग (२०७७) गठन भएसँगै नेपाली वाम राजनीतिमा मात्र नभएर सिंगो देशको राजनीतिमा नै राज्यको भू-उपयोग नीति र भूमिहीन सुकुमबासीको स्थायी बसोवास व्यवस्थापनको मुद्दाले राजनीतिक बजार तलायो । सुकुमबासीदेखि साना किसानसम्मले अब आफूले भोगचलन गरिरहेको जग्गाको लालपुर्जा पाइने आशा बोकेर जिल्ला-जिल्लामा बनेको आयोगमा गएर फारम पनि भरे । अफ्कै कतिपयको लगत संकलनै छुटेको भन्ने गुनासा पनि आइराखेका छन् ।

नेपालका कम्युनिस्टहरू मात्र होइनन्, नेपाली कांग्रेस र तत्कालीन राजाहरूसमेत आ-आफ्नो स्वार्थअनुसारको भूमिसम्बन्धी समस्याको हल गर्ने भन्दै थुप्रैपटक आयोगहरू बनेका छन् । विभिन्न समयमा भूमिसम्बन्धी ऐन संशोधन/परिमार्जन हुँदै आएका पनि छन् । ती आयोगहरूको काम भनेको हदबन्दी तोकने विषयमा सुफाब दिने र भूमिसम्बन्धी समस्याहरूलाई सतहमा ल्याउने मात्र रह्यो । तसर्थ, हिजोदेखि आजसम्म पनि भूमिको समस्या समाधान गर्न नसके यी आयोगहरूलाई भूमिसम्बन्धी समस्या समाधान आयोग होइन, समस्या उजागर आयोग भन्दा नै बेस होला ।

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीको स्थापना नै 'जमिन जोलेको' भन्ने नारासँगै भएको हो । आजको दिनमा पनि 'थर कसको पोलेको, जमिन कसको जोलेको' भन्ने नारा जनमानसको जिब्रोमा छँदैछ । उसो त नेपाली कांग्रेस

पनि आफ्नो स्थापनाकालमा वा राणाशासनको विरुद्ध भएको संघर्षको समयमा सबै प्रकारको जमिनदारी प्रश्नको अन्त्य चाहन्थ्यो, तर कालान्तरमा जमिनको हदबन्दी र जमिनरलाई क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने पक्षमा आइपुग्यो । जनयुद्धको समयमा प्रचण्ड, बाबुरामहरू पनि जमिनमाथिको सामूहिक स्वामित्व अथवा राज्यको स्वामित्व भनेमा स्पष्ट थिए, तर आज संसद्मा रहेका प्रमुख राजनीतिक वाम शक्तिहरू मुआब्जासहितको हदबन्दीको पक्षमा पुगिसकेका छन् । अब प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष रूपमा सत्ता उपभोग गरिरहेका वामपन्थीहरू भूमिमाथिको स्वामित्व पूर्ण रूपमा राज्यको मातहतमा हुनुपर्छ भन्ने मुद्दाबाट छछाडि हटिसकेका छन् ।

वाङ्ग्ली लिज एन्डेन, देवेन्द्र काफ्लेगाई र शिव शर्मांले ०६५ मा गरेको एक अध्ययनबाट नेपालमा करिब चार लाख ८२ हजार परिवार पूर्ण रूपमा भूमिहीन भएको र करिब नौ लाख ५७ हजार परिवारसँग नाम मात्रको भूमि भएको प्रतिवेदन सार्वजनिक भएको थियो । आजको दिनमा आइपुग्दा त्यो संख्यामा केही तल-माथि भएको पनि हुन सक्छ । तर, लाखौँ मानिस अहिले पनि थरबाराविहीन छन् भनेमा दुईमत छैन ।

०५१ मा मनमोहन सरकारको पालामा बडाल आयोगको सुफाबअनुसार नै करिब ५८ हजार परिवारलाई थोरै मात्रामा भए पनि जग्गा वितरण गरेको पाइन्छ । तर, आजको दिनमा आइपुग्दा तिनै परिवारका अन्य सदस्यहरू नयाँ सुकुमबासीका रूपमा उदय भइसकेका छन् । हाम्रा विभिन्न समयका सरकारहरूले सुकुमबासी वा भूमिको समस्यालाई दीर्घकालीन रूपले समाधान गर्ने गरेर योजना नै ल्याउन सकेका छैनन्, अथवा ल्याएनन् । चार आना जग्गाको लालपुर्जा बाँडेर मात्र समस्याको दीर्घकालीन समाधान हुन सक्दैन । किनकि, नेपालको सामन्तवादी अंशबन्दा प्रथाले जमिनको खण्डीकरणलाई नै प्रोत्साहन गरिराखेको छ । पुँजीको रूपमा त्यही जमिन मात्र हुने र थप पुँजीको विकास गर्न नसक्ने अवस्थामा ती वितरित भूमिहरू अंशबन्दामा पुर्णवित्तिकै कालान्तरमा फेरि नयाँ भूमिहीनहरू जन्मने प्रक्रिया दोहोर्‍यरहने हुन्छ ।

हाल गठन भएको भूमिसम्बन्धी समस्या समाधान आयोग (२०७७) ले पनि भूमिहीन सुकुमबासी र अव्यवस्थित बसोवासीहरूको व्यवस्थापनलाई नै प्रमुख जोड गरेको छ । अन्यायपूर्ण भूस्वामित्वको कारणबाट सिर्जित

श्रम सम्बन्ध र विभेदको अन्त्य गर्ने उद्देश्यसमेत लिएको आयोगको ६ मध्येको एउटा उद्देश्यमा उल्लेख छ । कृषिकार्यमा संलग्न अव्यवस्थित बसोवासीहरूलाई कृषिका लागि जमिन उपलब्ध गराउने वा स्वामित्व कायम गर्ने भन्ने बुझ्न न. ३ मा उल्लेख छ । आयोग गठन हुँदा उल्लेख गरिएको भूमिसम्बन्धी समस्यामा दशकौँदेखि बसोवास एवं खेतीपाती भइरहेको करिब २५ प्रतिशत जमिनको नापजोच हुन नसकेको पनि स्वीकार गरिएको छ । तर, यो आयोगको कार्यक्षेत्रलाई हेर्दा सरकारको नेतृत्वको निर्णयमा नै भर पर्नुपर्ने देखिन्छ । त्यसैले देवीप्रसाद ज्ञवालीको नेतृत्वमा गठित आयोगले विगतका आयोगहरूले भन्दा कसरी भिन्न रूपमा कार्यसम्पादन गर्न सक्छ भन्ने प्रश्न उठ्छ । यो आयोगले पनि केही लगत संकलन गर्ने र केही घरपरिवारले

पुर्जा प्राप्त गर्ने वातावरणको सिर्जना गर्नेभन्दा थप केही काम गर्न नसकेो स्पष्ट छ । हुन त कम्युनिस्ट पार्टीकै नेतृत्वको सरकारले बनाएको आयोग हो, तर त्यसो भए तापनि यो आयोगले भूमिको सामूहिकीकरण वा राष्ट्रियकरण गर्नुपर्छ भनेर सुफाब दिने हैसियत भने राख्ने देखिन्छ ।

जर्मनीजस्तो पुँजीवादी देशले पनि राज्यनीहित भू-स्वामित्व कार्यान्वयन गरिरहेको छ । कुल जमिनको एकतिहाइ संघीय र राज्य सरकारको स्वामित्वमा राखेको छ । चार प्रतिशत जमिन चर्च र बाँकी जमिन हाउजिङ, वित्तीय संस्था र अन्य विभिन्न कम्पनीले उपयोग गरेको पाइन्छ । छिमेकी देश चीनको अयासलाई हेर्ने हो भने उसले व्यक्तिले स्थायी रूपमा जमिन राख्न नपाउने व्यवस्था गरेको छ । चीनको सबै जमिन जनसरकार र सामूहिक स्वामित्वमा आधारित रहेको पाइन्छ । जग्गा जमिनको एकतिहाइ संघीय र राज्य सरकारको स्वामित्वमा राखेको छ । चार प्रतिशत जमिन चर्च र बाँकी जमिन हाउजिङ, वित्तीय संस्था र अन्य विभिन्न कम्पनीले उपयोग गरेको पाइन्छ । छिमेकी देश चीनको अयासलाई हेर्ने हो भने उसले व्यक्तिले स्थायी रूपमा जमिन राख्न नपाउने व्यवस्था गरेको छ । चीनको सबै जमिन जनसरकार र सामूहिक स्वामित्वमा आधारित रहेको पाइन्छ । जग्गा

उपभोग गर्ने र जग्गासम्बन्धी राज्यको प्रशासन हेर्ने निकायबीचमा सम्झौता गरेर निजी उपभोग गर्न पाइने व्यवस्था छ । चीनमा बसोवासका लागि ७० वर्षसम्म, औद्योगिक प्रयोजनका लागि ५० वर्षसम्म, शिक्षा, संस्कृति, विज्ञान, प्रविधि तथा स्वास्थ्यका लागि ५० वर्षसम्म, व्यापारिक, पर्यटनका लागि ४० वर्षसम्म र सामूहिक उपयोगका लागि ५० वर्षसम्म लिजमा लिन सक्ने व्यवस्था छ । कुवामा ८० प्रतिशत भूमि राज्यको स्वामित्वमा रहे भने २० प्रतिशत भूमि साना किसानहरूको स्वामित्वमा छाँडिएको छ ।

नेपालमा आजसम्म जे जति भूमिसम्बन्धी आयोगहरू गठन भएका छन्, ती सबैको काम प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्ने र केही बुझामा सुफाब पेश गर्नेमा मात्र सीमित भएको पाइन्छ । त्यसैले यसलाई सामान्य भूमिसुधारको

कामभन्दा पनि फरक पर्दैन । जनताले क्रान्तिकारी भूमिसुधारको नाप सुनेको अहिले होइन । यो त कांग्रेस, कम्युनिस्ट सबै आन्दोलनरत रहुँदा ००७ साल वरपरबाट आजपर्यन्त सुनिरेका छन् । तर, न क्रान्तिकारी भूमिसुधार हुन सकेको छ, न भूमिसम्बन्धी समस्या हुल गर्ने नाममा आयोग बन छाडेको छ । भूमिहीन सुकुमबासीहरू जन्मने प्रक्रिया पनि रोकिएको छैन, बरु दिगप्रतिद्वन भूमिहीन सुकुमबासी र अव्यवस्थित बसोवासीहरूको संख्या बढ्ने क्रम जारी छ । राजनीतिक दाउपेचमै र्म्मालिरहने संसद्वादीहरूले भोट बैँकका रूपमा यो वर्गलाई प्रयोग गरिराखेका छन् ।

आजसम्म धेरैपटक प्रजातान्त्रिक समाजवादको पक्षपाती भनिने नेपाली कांग्रेस र नयाँ जनवाद अथवा समाजवादको पक्षपाती भनिने एमाले र माओवादीहरूको नेतृत्वमा पटक-पटक सरकार बनिनसकेको छ । सत्ताको चाबी यी संसद्वादी शक्तिहरूले हातमा लिएर आफू र आफ्ना पार्टीका लागि शक्तिको प्रशस्त प्रयोग राजनीतिक अवसरवाद हो, तर, भूमिको समस्याको बारेमा कहिल्यै गम्भीर बनेर निर्णय गर्न हिम्मत गरेका छैनन् । अहिले कार्कट आयोग पनि पहिल्यैका आयोगहरूको निरन्तरता मात्रै हो । आफ्नो कार्यकर्ताको व्यवस्थापन र सुनारी लेखाजोखालाई मात्र मध्यनजर गरेर गठन गरिएका यस्ता विभिन्न आयोगहरू वास्तविक लक्षित वर्गको उत्थान गर्ने तहसम्म पुग्ने सक्दैनन् । केही दृष्टि मनसाय बोकेका भूमिहीनहरूले आयोगको दुरुपयोग गर्ने सम्भावना प्रबल देखिन्छ । यसर्थ, भूमिसुधारको नारालाई चुनावी प्रोपोगान्डा मात्र बनाउनु, भूमिहीन सुकुमबासी र अव्यवस्थित बसोवासीहरूलाई भोट बैँकको रूपमा प्रयोग गर्ने निरन्तरका प्रयत्नहरू राजनीतिक अवसरवाद हो । जनतालाई भूमिमाथिको स्वामित्व प्रदान गर्ने वा भूमिमाथिको पहुँच प्रदान गर्ने ? छत्तफल यतातिर हुन जरूरी छ । सुकुमबासीलाई चार आना जग्गाको पुर्जा मात्र दिने हो कि दीर्घकालीन समस्याको हल खोज्ने ? विचारणीय छ । भूमि बैँकको नियन्त्रण र स्वामित्व राज्यको हुन्छ कि निजी क्षेत्रको ? यदि त्यो निजी क्षेत्रलाई नै छाड्ने हो भने जनपहुँच त्यहाँ कसरी पुग्न सक्छ ? विषय गाह्रो छ ।

यी सबै जनप्रश्नको व्याकेजमा हल खोज्ने भनेको आजसम्मको भू-स्वामित्वले निर्माण गरेका निरन्तरका समस्याहरूको दीर्घकालीन समाधानका लागि भूमिसुधारको नारालाई राजनीतिक अवसरवादका रूपमा प्रयोग गरेर होइन कि क्रान्तिकारी भूमिसुधार लागू गरी सबै सुकुमबासी बनिरहनुपर्ने, अव्यवस्थित बसोवासी भइरहनुपर्ने, भूमिविनाको किसान भइरहनुपर्ने अवस्थाको अन्त्य हो । तर, यो सामन्तवादी स्वामित्व प्रणालीबाट सम्भव छैन । समुदायलाई जिम्मेवार बनाउने ढंगबाट राज्यले अभिभावकत्व लिन जरूरी छ । एकपटक राजनीतिक दाउपेचभन्दा माथि उठेर जोखिम लिन जरूरी छ ।

अर्थ पत्रिका

जंगलबार २९ असार ०७८, www.nayapatrikadaily.com

f nayapatrikaofficial

@naya_patrika

गाडी व्यापारमा व्यावसायिक घरानाको प्रतिस्पर्धा

कुनै न कुनै दुईपांग्रे वा चारपांग्रे सवारीसाधनको व्यवसाय ठूला समूहको व्यापारको अनिवार्य हिस्सा बन्न थालेको छ

नवीन अर्याल/नयाँ पत्रिकाकाठमाडौ, २८ असार
<p>उत्पादनमूलक उद्योगमा जमिरहेको व्यावसायिक घराना शंकर समूह यतिवेला गाडीको व्यापारमा पनि आक्रामक ढंगले लागेको छ । टिभिएस बाइक र स्कुटर बिक्री गर्दै आइरहेको यस घरानाले हालै मलेसियन प्रोटोन गाडीको बिक्री सुरु गरेको छ । विशाल समूहले नेपालमा चाइनिज कम्पनी ग्रेटवालका विभिन्न मोडल सार्वजनिक गर्दै छ । रोहिणी थपलियाले बिक्री गर्दै आइरहेको जापानिज ब्रान्ड माज्दा पनि विशाल ग्रुपले नै बिक्री सुरु गरेको छ । यो समूहले ७ ब्रान्डका गाडी आयात तथा बिक्री गर्छ । अटोमोबिल्स व्यवसायमा दुगड, गोल्छा र एमएडब्ल्यू इन्टरप्राइजेज पनि अग्रणी मानिन्छन्, जसले ६-६ वटा चर्चित ब्रान्डका प्यासेन्जर, कमर्सियल गाडी र हेभी इक्विपमेन्ट आयात तथा बिक्री गर्छन् ।</p> <p>यी उदाहरण मात्र हुन् । देशमा उत्पादनमूलक उद्योग-कलकारखाना चलाइरहेका ठूला व्यावसायिक घराना व्यवसायमा विविधीकरणका साथै जोरिख न्यूनीकरण गर्नका लागि पनि गाडी आयात गरेर बिक्री गर्न सक्रिय रूपमा लागेका छन् । एउटै व्यावसायिक घरानाले ६-७ ब्रान्डका गाडी बिक्री गर्छन् । यतिसम्म कि, कतिपय ठूला घरानाको मुख्य आम्दानीको स्रोत नै अटो व्यवसाय हो । व्यावसायिक घरानाहरूबीच बर्सिनि नयाँ-नयाँ ब्रान्ड भित्र्याउन होडबाजी चलिरहेको छ । नेपालमा विश्वमा ख्याति कमाएका अधिकांश ब्रान्डहरू भित्रिसकेका छन् र कतिपय भित्रिने क्रममा छन् । व्यवसायीका अनुसार नेपालमा ५ करोड मूल्यसम्मका गाडी बिक्री हुन्छन् । भन्दा १ करोड रूपैयाँ मूल्यसम्मका बाइक नेपालमा बिक्रीमा राखेको देखिन्छ । ०७७ मंसिरदेखि लक्ष्मी ग्रुपले जर्मनीको प्रिमियम लक्जरियस ब्रान्ड बिएमडब्ल्यू गाडी आधिकारिक रूपमा बिक्री सुरु गरेको छ ।</p> <p>नेपालमा उद्योगधन्दा चलाइरहेका व्यवसायीहरू पनि व्यापारमा सिफ्ट भइरहेका छन्, त्यो पनि अटोमोबिल्सको । नेपाली बजारमा बर्सिनि नयाँ-नयाँ ब्रान्डहरू भित्रिरहेको लक्ष्मी हुन्डाईका कार्यकारी निर्देशक अञ्जन श्रेष्ठ बताउँछन् । ‘अहिले मुलुकभित्र दर्जनौँ गाडीका ब्रान्डहरूबीच प्रतिस्पर्धा चलिरहेको छ,’ उनी भन्छन्, ‘पछिल्लो समय विद्युतीय कारमा प्रतिस्पर्धा चल थालेको छ । यतिवेला अधिकांश व्यावसायिक घरानाले व्यवसाय विविधीकरणको सबैभन्दा उपयुक्त विकल्प गाडीको व्यापार बनाएका छन् । बजार र टिभिएस मोटरसाइकलको स्वदेशमै एसेम्बल प्लान्ट सञ्चालनमा आसकेको छ । शंकर समूहका प्रबन्ध निर्देशक साहिल अग्रवालका अनुसार टिभिएसको बाइक, स्कुटर र अटो स्वदेशमै एसेम्बल हुन थालेको छ ।</p> <p>देशका ठूला व्यावसायिक घरानाहरूबीच गाडी बिक्रीको प्रतिस्पर्धा चलेपछि विश्वका कहिलेका ब्रान्डको ध्यान नेपालतर्फ मोडिएको छ । त्यसमाथि व्यावसायिक घरानाबीच ब्रान्ड खोसाखोसको अर्कै कथा छ । चलेको ब्रान्डलाई जोगाइराख्न ठूला घरानालाई नै हम्मे-हम्मे परिरहेको छ । देशको औद्योगिक अवस्था सन्तोषजनकभन्दा चिन्ताजनक हुन लागेको चर्चाले ठाउँ पाइरहँदा पनि किन अटो व्यवसायमा ठूला घरानाहरूको यति ध्यान अर्काएषण छ त ? राज्यले उद्योगलाई संरक्षण गर्ने भने पनि त्यो नारामा मात्र सीमित छ । उद्योग चलाउन ठूलो लगानी आवश्यक हुन्छ । तर, प्रतिफलका लागि लामो समय कुर्नुपर्ने हुन्छ । त्यसमाथि राजनीतिक अस्थिरता, नीतिगत अस्थिरता, श्रम समस्या, बन्द-हडताललगायत समस्याका कारण उद्योग चलाउन धेरै मुस्किल रहेको व्यवसायी बताउँछन् । तर, विदेशबाट राजनीतिक अस्थिरता, नीतिगत अस्थिरता, श्रम समस्या, बन्द-हडताललगायत समस्याका कारण उद्योग चलाउन धेरै मुस्किल रहेको व्यवसायी बताउँछन् । तर, विदेशबाट राजनीतिक अस्थिरता, नीतिगत अस्थिरता, श्रम समस्या, बन्द-हडताललगायत समस्याका कारण उद्योग चलाउन धेरै मुस्किल रहेको व्यवसायी बताउँछन् । तर, विदेशबाट राजनीतिक अस्थिरता, नीतिगत अस्थिरता, श्रम समस्या, बन्द-हडताललगायत समस्याका कारण उद्योग चलाउन धेरै मुस्किल रहेको व्यवसायी बताउँछन् । तर, विदेशबाट राजनीतिक अस्थिरता, नीतिगत अस्थिरता, श्रम समस्या, बन्द-हडताललगायत समस्याका कारण उद्योग चलाउन धेरै मुस्किल रहेको व्यवसायी बताउँछन् ।</p> <p>पछिल्लो समय नेपालीहरूको आयस्तर पनि बढ्दै गइरहेको छ । र, गाउँ-गाउँसम्म सडक सञ्जाल पनि विस्तार भइसकेको छ । यसैकारण निजी सवारीसाधनको माग निक्कै बढेो छ, जसले गर्दा नेपालमा सवारीसाधनको बिक्री निरन्तर बढिरहेको छ । सवारीसाधनका सीखिन बढेसँगै विश्वका प्रिमियम ब्रान्ड पनि नेपाल भित्रिन थालेका हुन् । अहिले अउडी, टेस्ला, बिएमडब्ल्यू, मर्सिडिज, हम्पर, फोर्ड मस्टाड, टोयोटा ल्यान्डक्रुजरजस्ता विश्वका प्रिमियम गाडीहरू पनि नेपाली सडकमा कुद्न थालेका छन् ।</p>

अमेरिकी गाडी जिपको नक्सालमा रहेको सोरुम ।

■ कसले कुन ब्रान्ड बिक्री गर्छन् ?

व्यावसायिक घराना ज्योति समूहले नेपालमा जापानिज होन्डा मोटरसाइकल बिक्री गर्न थालेको ५५ वर्ष पुगिसकेको छ । यो समूहले होन्डा मोटरसाइकल तथा कार र हिर्रो मोटरसाइकल बिक्री-वितरण गर्दै आइरहेको छ । पय ज्योतिको परिवारले होन्डा दुईपांग्रे र चारपांग्रे बिक्री गर्छ भने रूप ज्योतिको परिवारले हिर्रो मोटरसाइकल बिक्री गर्छ । चौधरी समूह र वैद्यज अर्ग्नाइजेसन पनि नेपालमा गाडी आयात गरेर बिक्री गर्ने धेरै पुराना व्यावसायिक घराना हुन् । चौधरी समूहले नेपालमा मारुती सुजुकी गाडी बिक्री गर्दै आइरहेको छ भने वैद्यज अर्ग्नाइजेसनले टोयोटा गाडी बिक्री गर्छ । वैद्यज लेक्सस गाडीको पनि विक्रेता कम्पनी हो । एक समय टिभिएस मोटरसाइकल चौधरी समूहले बिक्री गर्थ्यो । तर, पछि शंकर समूहले आधिकारिक डिलरसिप लिएर टिभिएस ब्रान्ड बिक्री गर्न थालेको हो । अहिले टिभिएसको एनटर्क स्कुटर सर्वोधिक बिक्री हुनेमा पर्छ ।

नेपाली अटो व्यवसायमा सबैभन्दा आक्रामक विशाल समूह देखिन्छ । यो समूहले ७ वटा ब्रान्डका गाडी आयात गरेर बिक्री गर्छ । विशाल समूहले हालै चिनियाँ कम्पनी ग्रेटवाल पनि आधिकारिक रूपमा भित्र्याएको छ । ग्रेटवालका हावल ब्रान्डका एसयुभी र पिकअप ‘पोअर’ नेपालमा सार्वजनिक गर्ने तयारीमा

विशाल समूह छ । पेट्रोलियम व्यवसायी शिव धिमिरे समूहले भित्र्याएको एमजी गाडी पछिल्लो समय विशाल समूहले मुरारका अर्ग्नाइजेसनसँग मिलेर बिक्री गर्न थालेको छ । वित्तीय समस्यामा परेर रोहिणी थपलियाबाट जापानिज माज्दा गाडीको डिलरसिप खोसिएपछि विशाल समूहले बिक्री सुरु गरेको छ । यस्तै, फक्सवागन, सुजुकी दुईपांग्रे, रेनो र कोबेल्को हेभी इक्विपमेन्ट पनि विशाल समूहले नै बिक्री गर्छ । यो समूहले जर्मनीको प्रिमियम लक्जरियस ब्रान्ड मर्सिडिजको आधिकारिक विक्रेता बन्न ठूले प्रयास गरेको थियो । तर, अहिलेसम्म मर्सिडिजको आधिकारिक वितरक बन्न सकेको छैन । नेपालमा मर्सिडिज गाडी दीपक गौतम एन्ड कम्पनीले बिक्री गर्दै आइरहेको छ ।

शंकर समूहले टिभिएस मोटरसाइकल र मलेसियन ब्रान्ड प्रोटोनको गाडी बिक्री गरिरहेको छ । यो घरानाले एक समय महिन्द्रा दुईपांग्रे बिक्री गर्थ्यो, तर पछि अमि ग्रुपले बिक्री गर्न थाल्यो । त्यतिवेला शंकर समूहले १६ करोड लगानीमा महिन्द्रा मोटरसाइकल तथा स्कुटर स्वदेशमै एसेम्बल गर्ने तयारीसमेत गरेको थियो । त्यतिवेला सक्सेस नभएको यो घरानाले अहिले टिभिएस मोटरसाइकल, स्कुटर र अटो स्वदेशमै एसेम्बल सुरु गरिसकेको छ ।

एमभी दुगड ग्रुप पनि अटोमोबिल्स व्यवसायको पायोनियर घराना हो । यो घरानाले विभिन्न ६ ब्रान्डका गाडी नेपालमा बिक्री गर्दै आइरहेको छ । एमभी दुगड परिवार महिन्द्रा मर्सियल गाडी र महिन्द्रा हेभी इक्विपमेन्ट, रोयल इन्फ्ल्ड, भेय्पा, पियाजिओ, टाटा हिताची हेभी इक्विपमेन्ट र अप्रिलिया ब्रान्डको नेपालका लागि आधिकारिक विक्रेता हो । सिप्रदी ट्रेडिङले बिक्री गर्दै आइरहेको टाटा हिताची हेभी इक्विपमेन्ट दुगड परिवारले बिक्री गर्न थालेको हो । दुगड परिवारले वर्षौंदेखि बिक्री गर्दै आइरहेको जापानिज ब्रान्ड निसानको व्यापार भने अर्को व्यावसायिक घराना सारडा समूहले खोसेको

छ । अहिले सिप्रदीले टाटा मोटर्सको प्यासेन्जर र कमर्सियल गाडी बिक्री गर्दै आइरहेको छ । सारडा ग्रुपले जापानिज ब्रान्ड निसान र डायसनका गाडी बिक्री गर्छ । यस्तै, मुरारका अर्ग्नाइजेसनले साभेदारीमा एमजी, रेनो र माज्दा ब्रान्डका गाडी बिक्री गरिरहेको छ ।

एमएडब्ल्यू इन्टरप्राइजेजले नेपालमा यामाहा, स्कोडा, जिप, फियाट, फोटोन, जेसिबी हेभी इक्विपमेन्ट बिक्री गर्दै आइरहेको छ । नेपालको निर्माण क्षेत्रमा जेसिबी अग्रणी ब्रान्ड हो । यो समूह अमेरिकन चर्चित ब्रान्ड जिपको पनि आधिकारिक विक्रेता हो ।

अहिले बजारमा जिपको एसयुभी कम्पास लोकप्रिय छ । कोरियन ब्रान्ड हुन्डाई गाडी बिक्री सुरु गरेर अटो व्यवसायमा प्रवेश गरेको लक्ष्मी समूहले बिएमडब्ल्यू कार र एसएमएल इसुजु कर्मर्सियल गाडी पनि बिक्री गर्छ । यो घरानाले गत वर्ष मात्र नेपालमा बिएमडब्ल्यू गाडी सार्वजनिक गरेको हो । शेखर गोल्छा नेतृत्वको गोल्छा समूहले बजारमा, केटीएम डुक, हक्कर्भा मोटरसाइकल बिक्री-वितरण गर्दै आइरहेको छ । यो समूहले बजार

मोटरसाइकलको नवलपरासीमा प्लान्ट स्थापना गरेर स्वदेशमै एसेम्बल सुरु गरिसकेको छ । यस्तै, आकाश गोल्छाले फोर्ड, डाइहाल्यु गाडी बिक्री गर्छन् भने हेमन्त गोल्छाले प्युजो र सिप्रोन गाडी बिक्री गर्दै आइरहेका छन् । गोल्छा परिवारकै सुन्द्ध गोल्छाले स्वदेशमै हुलास मुस्ताड व्याक्स गाडी उत्पादन सुरु गरे पनि सफल हुन नसकेपछि बन्द भयो । अहिले हुलास मोटर्स प्रालिले विद्युतीय रिक्सा उत्पादन गर्न थालेको छ ।

मोबाइल, रियल इस्टेटलगायत व्यवसायमा जमिरहेको आइएमएस समूहले कोरियन साइयोड गाडी बिक्री गर्न थालेको छ । राजेशकाजी श्रेष्ठले बिक्री गर्दै आइरहेको साइयोडको आधिकारिक डिलरसिप दीपक मलहोत्राले लिएको हुन् । यस्तै, आइएमई समूहले अशोक लेलेन्डका कर्मर्सियल गाडी, हालै डेभिडसन बाइक र एर्कर्टस् हेभी इक्विपमेन्ट बिक्री गरिरहेको

छ । यो समूहले अमेरिकन प्रिमियम बाइक हालै नेपालमा त्यति बिक्री गर्न सकेन । यस्तै, कन्टिनेन्टल ट्रेडिङ इन्टरप्राइजेजले किया, इसुजु र कोमात्सु (हेभी इक्विपमेन्ट) बिक्री गर्दै आइरहेको छ । पछिल्लो समय कियाको विद्युतीय कार ‘निर्रो’ चर्चामा छ । अमि ग्रुपले महिन्द्राको प्यासेन्जर तथा पिकअप र जाभा ब्रान्डको मोटरसाइकल बिक्री गरिरहेको छ । यस्तै, बतास अर्ग्नाइजेसनले आयसर कर्मर्सियल गाडी र क्याट हेभी इक्विपमेन्ट बिक्री गर्दै आइरहेको छ । पञ्चकन्या समूह भोल्भो हेभी इक्विपमेन्ट, प्रिमियम बाइक डुकाटी, बिएमडब्ल्यू र बेनेलीको नेपालका लागि आधिकारिक विक्रेता हो । यस्तै, विकास राणाको परिवारले पञ्चकन्या समूहसँगको साभेदारीमा डुकाटी, बिएमडब्ल्यू र बेनेली बाइक बिक्री गर्दै आइरहेको छ ।

अरु थुप्रै ब्रान्डका गाडी पनि नेपालमा भित्रिएका छन्, जसको आधिकारिक विक्रेता कहिलेका व्यावसायिक घराना होइनन् । नेपालमा दर्जन हाराहारी ब्रान्डका विद्युतीय स्कुटर तथा बाइक बिक्री भइरहेका छन् । किशोरा गियाले मर्सिडिज, ज्यागुअर, ल्यान्डरोभरलगायत प्रिमियम गाडी बिक्री गर्दै आइरहेको छ । नेपालमा बिक्री हुने विभिन्न ब्रान्डका अफरोड बाइकहरूका विक्रेताहरू पनि ठूलो व्यावसायिक घरानाबाट प्रतिनिधित्व गर्दैनन् । ट्याक्टर र अटो रिक्साको व्यापारमा पनि थुप्रै व्यवसायी संलग्न छन् ।

■ विश्वकै प्रिमियम ब्रान्ड नेपालमा

विश्वका प्रिमियम ब्रान्डका लागि नेपाल पनि गतिलो बजार बन्न थालेको छ । पछिल्लो समय नेपालमा महँगो मूल्य पर्ने प्रिमियम ब्रान्डका गाडी तथा मोटरसाइकल भित्रिरहेका छन् । नेपाली बजारमा महँगो मूल्यका अउडी, बिएमडब्ल्यू कार, बिएमडब्ल्यू बाइक, मर्सिडिज, टोयोटा ल्यान्डक्रुजर, फक्सवागन, ज्यागुअर, फोर्ड मस्टाड, हम्पर, हस्कदर्नो, एमभी अगुटा, अप्रिलिया, सुजुकी बाइक, होन्डा बाइक, यामाहा बाइक, हालै डेभिडसन पनि बिक्री हुने गर्छन् । नेपालीहरूको आयस्तरमा भएको वृद्धिसँगै महँगो मूल्य पर्ने सवारीसाधन भित्रिन थालेका हुन् । पछिल्लो समय नेपालमा निजी सवारीसाधन चढ्ने वर्ग ह्वात्तै बढेको देखिन्छ ।

इलेक्ट्रिकमा केन्द्रित

यतिवेला विश्वभरिका अटोमोबिल्स कम्पनीहरू विद्युतीय सवारीसाधन उत्पादनमा केन्द्रित देखिन्छन् । छिमेकी मुलुक भारत र चीनमा पनि विद्युतीय सवारीसाधन उत्पादन तथा प्रयोगमा व्यापकता आउँदै छ । नेपालको सडकमा पनि थुप्रै ब्रान्डका विद्युतीय सवारीसाधन कुद्न थालेको धेरै भइसक्यो । कुनै समय महिन्द्राले मात्र विद्युतीय कार बिक्री गर्दै आइरहेकोमा पछिल्लो समय हुन्डाई, किया, एमजी, बिवाइडीलगायत कम्पनीहरूले पनि विद्युतीय कार बिक्री गर्न थालेका छन् । निसानले हालै विद्युतीय कार नेपालमा सार्वजनिक गरेको छ । यस्तै, टाटा मोटर्सले नेक्सन इभी नेपाल भित्र्याउँदै छ । महिन्द्राले पनि एक्सयुभी ३०० विद्युतीय भर्सनमा भित्र्याउन लागेको छ । यसका अलावा, चीनमा निर्मित एक दर्जन हाराहारी विद्युतीय स्कुटर तथा मोटरसाइकल पनि नेपालमा बिक्री-वितरण भइरहेका छन् ।

सरकारले पनि विद्युतीय सवारीसाधनको प्रवर्द्धनमा विशेष प्राथमिकता दिएको छ । अर्थमन्त्री विष्णु पौडेलले आगामी आर्थिक वर्षको बजेटमार्फत ०८८ सालभित्र पेट्रोलियमबाट चल्ने साना सवारीसाधनलाई विद्युतीय सवारीसाधनले विस्थापन गर्ने घोषणा गरेका छन् । उनले विद्युतीय सवारीसाधन आयातमा लादै आएको अन्तःशुल्क पूरै खारेज गर्दै भन्सार महसुल पनि घटाइदिएका छन् । विद्युतीय सवारीसाधनको प्रयोग बढाउनका लागि ठाउँ-ठाउँमा चार्जिङ स्टेशन राख्न थालिएको छ ।

नेप्सेमा ४५ अंकको करेक्सन कारोबार रकम १० अर्बनजिक

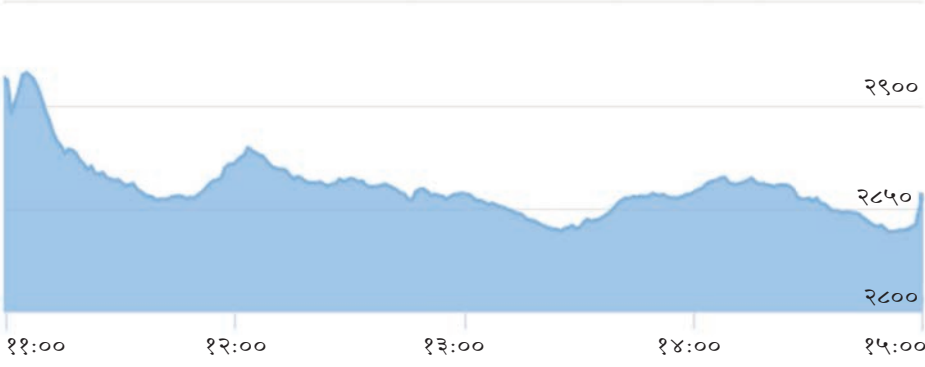
नयाँ पत्रिका
काठमाडौं, २८ असार

नेप्सेमा ४५ अंकको करेक्सन हुन पुगेको छ । आइतबार ७४ अंकले बढेको नेप्सेमा सोमबार ब्रेक लाग्दै करेक्सन हुन पुगेको हो । सर्वोच्च अदालतले संसद् पुनर्स्थापना गरिदिएपछि पनि लगानीकर्तामा एक प्रकारको अन्योल छाएका कारण बजार प्रभावित हुनुको अर्को कारण भएको लगानीकर्ता बताउँछन् । नयाँ लगानीकर्ता 'पर्खे र हेरे'को अवस्थामा बस्दा पनि सेयर बजार घटेको हुन सक्ने सेयर विश्लेषकको राय छ ।

सोमबार नेप्से परिसूचक ४५ दशमलव ०६ अंकले घटेर २ हजार ८ सय ५४ दशमलव ७६ बिन्दुमा पुगेको हो । त्यस्तै, 'क' वर्गको कम्पनीमापक सेन्सेटिभ इन्डेक्स ८ दशमलव ६२ अंकले घटेर ५ सय ३४ दशमलव ८१ बिन्दुमा पुगेको छ । नेप्से घटे पनि कारोबार रकममा भने वृद्धि भइरहेको छ ।

धितोपत्र र ऋणपत्र गरी कारोबारमा आएका २ सय २९ कम्पनीको २ करोड ६० लाख किता-इकाइ सेयर किनबेच हुँदा १० अर्ब रूपैयाँको सेयर खरिद-बिक्री भएको छ । सबैभन्दा धेरै कारोबार हुने कम्पनीमा निर्धन उथान लघुवित्त वित्तीय संस्था रहेको छ ।

यसको ४७ करोड २६ लाख रूपैयाँको कारोबार भएको छ भने दोस्रोमा एनआइसी एसिया बैंकको ३४ करोड ९१ लाख रूपैयाँको कारोबार भएको छ । राष्ट्रिय विमा कम्पनीको २९ करोड ६५ लाख रूपैयाँको, छिमेक लघुवित्तको २६ करोड ३६ लाख रूपैयाँ र नेपाल बैंकको करिब २६ करोड रूपैयाँको कारोबार भएको छ ।

कारोबारमा आएका १३ समूहका सूचकमध्ये सामूहिक लगानीबाहेक सबै सूचक घटेका छन् । जलविद्युत्, वाणिज्य बैंक, माइक्रो फाइनान्स, फाइनान्स समूहको सूचक सबैभन्दा बढी घटेको छ ।

धेरै बढ्ने कम्पनीमा समृद्धि फाइनान्स रहेको छ । यसको सेयर मूल्य ५ दशमलव २४ प्रतिशले बढेर प्रतिसेयर ४ सय ४२ रूपैयाँ पुगेको छ । बढ्नेमा धेरैजसो डिबेन्चर कम्पनीहरू रहेका छन् ।

सोमबार घट्ने कम्पनीमा युनियन हाइड्रोपावर लिमिटेड, खानी खोला हाइड्रोपावर, ओरिएन्टल होटेलको ५ प्रतिशतले घटेको छ । माहुली सामुदायिक, शिवश्री हाइड्रोपावर, हाइड्रो इलेक्ट्रिसिटी इन्भेस्टमेन्ट, हिमाल दोलखा हाइड्रोपावर कम्पनीको सेयर मूल्य ४ प्रतिशतले घटेको छ ।

युनियन लाइफ इन्स्योरेन्सको आईपिओमा २१ लाखको आवेदन

युनियन लाइफ इन्स्योरेन्स कम्पनीको आईपिओमा २१ लाख ५० हजार ४ सय ७८ लाख आवेदन परेको छ । सिडिएएससीका अनुसार सोमबार बेलुका ५ बजेसम्ममा ३ करोड ४० लाख किताका लागि आवेदन परेको हो ।

कम्पनीको जारी पुँजी २ अर्ब १५ करोड रूपैयाँको ३० प्रतिशतले हुन आउने ६४ करोड ५० लाख रूपैयाँबराबरको ६४ लाख ५० हजार किता सेयरमा ५ प्रतिशत अर्थात् ३ लाख २२ हजार ५ सय किता सेयर कर्मचारीका लागि ३ लाख २२ हजार ५ सय अर्थात् ५ प्रतिशत किता सेयर सामूहिक लगानी कोषमा छुट्याइएको छ भने बाँकी रहेको ५८ लाख ५ हजार किता सेयर सर्वसाधारणका लागि छुट्टाईएको कम्पनीले जनाएको छ ।

युनिलिभरद्वारा कोभिडविरुद्ध १० हजारभन्दा बढी सामग्री सहयोग

नयाँ पत्रिका
काठमाडौं, २८ असार

नेपालमा महामारीकै रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ को दोस्रो लहरविरुद्ध लड्न युनिलिभरले अक्सिजन कन्सेन्ट्रेटरसहित विभिन्न सामग्री १० हजार थानभन्दा बढी सहयोग गरेको छ । युनिलिभर नेपाल लिमिटेडले आफ्नो ग्लोबल आपूर्ति शाखाका नेटवर्कलाई सक्रिय गरी विभिन्न मेडिकल तथा आपत्कालीन उपकरणहरू, जिल्ला प्रशासन कार्यालय हेटौँडा, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, श्री वीरेन्द्र अस्पताल छाउनी र नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघमार्फत सहयोग गरेको हो ।

विश्वका विभिन्न युनिलिभर व्यवसाय तथा अन्तर्राष्ट्रिय युनिलिभरद्वारा तत्काल आवश्यकता परेका स्थानहरूमा अक्सिजन कन्सेन्ट्रेटरको योगदान गरिएको कम्पनीले जनाएको छ । कम्पनीका अनुसार अक्सिजन कन्सेन्ट्रेटर १ सय २८ थान, एन-९५ मास्क १ हजार ५ सय, सर्जिकल ग्लोब्स ३ हजार ४ सय, सु-कभर २ हजार, वर्किङ क्याप २ हजार र मेडिकल गाल्स २ सय थान सहयोग गरेको छ ।

सहयोग गरिएका उपकरण तथा सामानहरू मेडिकल क्षेत्रमा अग्रस्थानमा रही आफ्नो ज्यान

वीरेन्द्र अस्पताल छाउनीका प्रमुख ब्रिगेडियर जर्नेल डा. अरुण शर्मालाई सहयोग सामग्री हस्तान्तरण गर्दै युनिलिभर नेपालका प्रबन्ध निर्देशक अमलान मुखर्जी ।

जोखिममा राखी काम गर्ने मेडिकल कर्मचारीलाई भाइरसबाट रोकथाम तथा उपचारका लागि अत्यन्तै आवश्यक मेडिकल उपकरण रहेको युनिलिभरले जनाएको छ । स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको तर्फबाट मुख्य विशेषज्ञ डा. रोशन पोखरेलले युनिलिभर नेपाललाई कृतज्ञता व्यक्त गरी पत्र लेख्दै भविष्यमा पनि भाइरस रोकथाममा लड्नका लागि थप सहयोगको अपेक्षा व्यक्त गरेको कम्पनीले जनाएको छ ।

उपकरण हस्तान्तरणपछि कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक अमलान मुखर्जीले वर्तमान समयमा, कोभिडका सिक्किस्त केसहरूलाई निरन्तर अक्सिजनको सप्लाई पुग्ने तरिकाले मेडिकल

पूर्वाधारको भार कम गर्नुपर्ने बताए । यसका निमित्त अरु रोगका उपचारका लागि अक्सिजन थेरापीका उपकरणहरू पुर्यात मात्रामा हुनुपर्ने उनको भनाइ थियो । उनले भने, 'स्वास्थ्य संकटलाई निरूपण गर्न तथा लड्न युनिलिभर परिवारले नेपाली जनताको हितका लागि अधिकारीहरूलाई हरसम्भव सहयोग जारी रहनेछ ।'

कोभिड संक्रमणका बिरामीहरूलाई हेरचाह गर्नका लागि अति आवश्यक पर्ने प्लान्ट स्थापना गर्नका लागि मेडिकल उपकरणहरूबाहेक युनिलिभरले हेटौँडामा अक्सिजन प्लान्ट स्थापना गर्न उल्लेख्य आर्थिक सहयोग गरेको जनाएको छ ।

भुटानको 'द ग्रिन रोड'ले जित्यो उद्यमशीलता विश्वकप

नयाँ पत्रिका
काठमाडौं, २८ असार

भर्चुअल माध्यमबाट भएको उद्यमशीलता विश्वकप (इडब्ल्यूसी) भुटानको 'द ग्रिन रोड' नामक कम्पनीले जितेको छ । नेपालमा पहिलोपल्ट नेपाल र भुटानका उद्योगहरू सहभागी भएको कार्यक्रममा उत्कृष्ट चौधजना अन्तिम चरणका प्रतियोगीहरूले छनोट समितिमा राखेका आफ्ना आईडियाको मूल्यांकनको नतिजासँगै विश्वकप सकिएको थियो ।

सहभागीमध्येबाट उत्कृष्ट नौजना विशेष स्टार्टअप फाइनलका लागि छानिएका थिए । फाइनलमा अफरमाण्डू, प्याड टू गो, निर्माण, लिफ प्लस प्रालि, प्लाज्माड लिमिटेड इन्टरप्राइजेज, जिबी हेल्थ प्रालि, चेली नेपाल, वर्कहब र द ग्रिन रोड रहेको आयोजक नेपाल युवा उद्यमी मन्च (एनवाईएफ)ले जनाएको छ । उत्कृष्ट ९ फाइनल प्रतियोगीहरूले छनोट समितिबाट अन्तिम चरण पूरा गरेका र तिनैमध्येबाट विजेता, फस्ट रनरअप र सेकेन्ड रनरअपको घोषणा गरिएको थियो ।

नेपाल-भुटान संयुक्त इडब्ल्यूसी २०२१ को उत्कृष्ट नौमध्ये भुटानको कम्पनी 'द ग्रिन रोड' विजयी हुन सफल भएको जनाइएको छ । उक्त कम्पनी भुटानको पहिलो रिसाईक्लड कम्पनी भएको र यसले खेर गएको प्लास्टिकबाट सन् २०१४ को अक्टोबरदेखि सडक कालोपत्रे गर्ने काम गर्दै आएको छ । त्यस्ता सडकमा गरिएको कालोपत्रे टिकाउ तथा वातावरणमैत्री रहेको जनाइएको छ ।

अहिलेसम्म सो प्रविधिबाट १ सय किलोमिटर सडक कालोपत्रे भएको र ५ सय ४० टन खेर गएका प्लास्टिकको प्रयोग गरिएको आयोजकले जानकारी दिएका छन् । फस्ट रनरअपमा 'जिबी हेल्थ' छानिएको छ । जिबी हेल्थले स्वास्थ्यसम्बन्धी प्रविधिको विकास गरी स्वास्थ्य सेवामा सुधारात्मक

कार्य गर्दै आएको जनाइएको छ । सेकेन्ड रनरअपमा 'लिफ प्लस' नामक कम्पनी छनोट भएको छ । उक्त कम्पनी वातावरण तथा समाजमा उल्लेखनीय कार्य गर्दै महिला र विपन्न किसानहरूको उत्पादकत्व वृद्धि तथा प्रवर्द्धनमा सलम रहेको आयोजकले जानकारी दिएका छन् ।

छनोट समितिमा सातजना विज्ञ रहेको आयोजकले जनाएका छन् । जसमा काठमाडौँ स्कुल अफ म्यानेजमेन्टका सहायक प्राध्यापक तथा आईडिया स्टुडियो नेपालका को-फाउन्डर रूपेशकृष्ण श्रेष्ठ, बिल्टिज्माडिया प्रालिका को-फाउन्डर जुना माथेमा, पञ्चकन्या ग्रुपका कार्यकारी निर्देशक उदीप श्रेष्ठ रहेका थिए । त्यस्तै, अर्बान गर्ल तथा युजी केक्सका सिटिओ तथा को-फाउन्डर किरण तिमलीसिना, कालिका कन्स्ट्रक्सनका कार्यकारी निर्देशक निकोलश पाण्डे, नव नेपाल प्लास्टिक प्रालि र सिर्जना प्लास्टिक उद्योगका निर्देशक तथा मानव संसाधन व्यवस्थापक सैलजा श्रेष्ठ र मेटरल कास्ट प्रालिका कार्यकारी निर्देशक प्रबिना घिमिरे छनोट समितिमा रहेको एनवाईएफले जनाएको छ ।

यस प्रतियोगिताका विजेताले विश्व प्रतियोगितामा भाग लिन पाउनुका साथै १० लाख अमेरिकी डलर नगद पाउने जनाइएको छ । साथै, थप लगानीका अवसरहरूका लागि ७ लाख ५० हजार अमेरिकी डलर पनि सहयोग प्राप्त हुने आयोजकले जनाएका छन् । इडब्ल्यूसीका माध्यमबाट अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा लगानी गर्ने र जीवन परिवर्तन गर्न सक्ने पुरस्कार प्राप्त हुने जनाइएको छ । नेभेम्बर २०२१ मा १ सयवटा राष्ट्रिय विजेता स्टार्टअपलाई साउदी अरबको रियाद सह्रमा इडब्ल्यूसीमा भाग लिनका लागि स्टार्टअप बुट क्याम्पमा पठाइने र त्यसैका आधारमा फाइनल प्रतियोगितामार्फत इडब्ल्यूसीको अन्तर्राष्ट्रिय विजेताको घोषणा गरिने जनाइएको छ ।

कामना सेवा विकास बैंक र एनआइबिएल एस क्यापिटलबीच सम्झौता

नयाँ पत्रिका
काठमाडौं, २८ असार

कामना सेवा विकास बैंक लिमिटेडले १ हजार रूपैयाँ अंकित दरका १० लाख किता ऋणपत्र (डिबेन्चर) जारी गर्ने भएको छ । बैंकले कूल १ अर्ब रकमवरिबरको '९ प्रतिशत केएसबिएल डिबेन्चर २०८८' ऋणपत्र जारी गर्नका लागि बिक्री प्रबन्धकका रूपमा

एनआइबिएलएस क्यापिटल लिमिटेडलाई नियुक्त गरे को हो । बिक्री प्रबन्धकको नियुक्तिसम्बन्धी सम्झौतामा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत प्रवीण बस्नेत र क्यापिटलका सहायक महाप्रबन्धक सचिन्द्र ढुंगानाले हस्ताक्षर गरेका छन् । राष्ट्रियस्तरको यो विकास बैंकले देशभरमा १ सय २८ शाखा र १ एक्सप्रेन्स काउन्टर तथा ७० एटिएममार्फत आफ्ना सेवाहरू प्रवाह गर्दै आएको जनाएको छ ।

धनुषाको क्षीरेश्वरनाथमा लक्ष्मी बैंकको शाखा

काठमाडौँ / लक्ष्मी बैंकले धनुषाको क्षीरेश्वरनाथ वडा नं ५ को महेन्द्रनगरमा शाखा सञ्चालनमा ल्याएको छ । ग्राहकको वित्तीय आवश्यकता पूरा गर्न आवश्यक सम्पूर्ण रिटेल बैंकिङ सेवाका साथै साना तथा लघु व्यवसायीहरूमाथि वित्तीय पहुँच पुऱ्याउने लक्ष्यका साथ बैंकले १ सय ३१औँ शाखा सञ्चालनमा ल्याएको हो ।

नयाँ शाखाका साथ बैंकले आफ्नो सेवा अभि सुदृढ र व्यापक बनाउने जनाएको छ । सुविधाजनक बचत खाता योजना, मुदती निक्षेप योजना, घर तथा सवारी कर्जा, साना व्यवसायी कर्जा, लघुवित्तलायतका वित्तीय सेवाहरूको बढ्दो मागलाई पूरा गर्न बैंकले नयाँ तथा वित्तीय पहुँच नपुगेका क्षेत्रहरूमा आक्रामक रूपमा सेवा विस्तार गर्दै आएको बैंकको दावी छ । योसहित बैंकले ४८ जिल्लामा १ सय ३१ शाखा, ६ एक्सप्रेन्स काउन्टर, ५ हस्पिटल से वा काउन्टर, १ सय ५९ एटिएम, २ हजार ५ सयभन्दा बढी रिमिट्यान्स एजेन्ट तथा ६१ शाखारहित बैंकिङ सेवा दिइरहेको जनाएको छ ।

हार्दिक श्रद्धाञ्जली !!

जन्मः
वि.सं. २००७/०८/०५

स्वर्गारोहणः
वि.सं. २०७८/०३/१७

स्व. राम बहादुर खड्का

हाम्रो यस समाजका सदस्य श्री राम बहादुर खड्काज्य (श्री विष्णु खड्का/विनय खड्का)का पिता ब्रम्हलीन हुनु भएकोले यस आफन्त समाज मर्माहत भएको छ । यस दुःखद खडीमा ब्रम्हलीन आत्माको चीरशान्तिको कामना गर्दै शोक सन्तप्त परिवारजनप्रति परमेश्वरले धैर्य धारणा गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भनी हार्दिक समवेदना प्रकट गर्दछौ ।

आफन्त समाज

१. श्री रोहित बहादुर रानाक्षेत्री (संरक्षक)

२. श्री प्रधुन् राणा

३. श्री मदन राणा

४. श्री शम्भुराज कुँवर

५. श्री मनोहर खड्का

६. श्री कुष्ण शरण राना क्षेत्री

७. श्री यशोदा राना क्षेत्री

८. श्री नारायण भक्त बागियाँ

९. श्री हरिशरण कार्की

१०. श्री रिम बहादुर रानाभट

११. श्री गुञ्ज सिंह थापा

१२. श्री दिपक राणा (कोषाध्यक्ष)

१३. श्री दयाराम थापा (संयोजक)

Government of Nepal

Ministry of Physical Infrastructure and Transport

Department of Roads

Federal Road Supervision and Monitoring Office

Road Division, Jumla

INVITATION FOR BIDS

Notice No. 1-078/79

First Date of Publication: 2078/03/29 (13th July 2021)

1. The Government of Nepal [GoN] has allocated funds towards the cost of Road Division Office, Khalanga, Jumla and intends to apply part of the funds to cover eligible payments under the Contracts given in the Table below. Bidding is open to all eligible Nepalese Bidders.

SN	Contract Identification No	Description and Location of Works	Estimated Amounts without VAT & Cont. (NRs)	Bid Doc. Fee (NRs)	Bid Security Amount (NRs)	Average Annual Construction Turnover Required (AACT)	Bid Validity Periods (Days)
1	RDJML/33701115/078/79-01	Rigid Pavement Work along Nagma-Gamgadhi Road (Talcha-Gamgadhi Section)	-	5,000	2,416,000	144.90 Millions	90
2	RDJML/33701138/078/79-02	Road Rehabilitation and Widening Work along Karnali Highway, (Sherighat-Manma Section) at ch 143+000 to 150+000, Kalikot	-	5,000	1,206,000	72.40 Millions	90
3	RDJML/33701138/078/79-03	Road Curve Improvement Work along Karnali Highway, (Simle to Pili Section) at ch 172+000 to 174+000, Kalikot	-	5,000	1,207,000	72.40 Millions	90
4	RDJML/33701138/078/79-04	Road Rehabilitation and Widening Work along Karnali Highway, (Pili to Galje Section) at ch 175+000 to 189+000, Kalikot	-	5,000	1,207,000	72.40 Millions	90
5	RDJML/33701138/078/79-05	Road Rehabilitation and Widening Work (Package 1) along Karnali Highway, (Nagma -Jumla Section) at ch 206+800 to 208+800, Jumla	-	5,000	1,207,000	72.40 Millions	90
6	RDJML/33701138/078/79-06	Road Rehabilitation and Widening Work (Package 2) along Karnali Highway, (Nagma -Jumla Section) at ch 208+800 to 210+800, Jumla	-	5,000	1,207,000	72.40 Millions	90
7	RDJML/33701138/078/79-07	Roadway Improvement Work along Talcha-Rara Section, Mugu along Tharmare-Chaurjahari-Jajarkot Khalanga-Jumla Kudari-Mugu Rara Road	-	5,000	1,207,000	72.40 Millions	90
8	RDJML/33701132/078/79-08	Construction of Blacktop Work on Balighat Bridge Approach Road along Karnali Highway, (Manma-Nagma Section) at ch 184+500 Balighat Khola Briadge, Kalikot	4,265,479.96	3,000	120,000	-	90
9	RDJML/33701137/078/79-09	Roadway Excavation and Structure Works along Patarsanghu- Lihi-Larmi- Baisthapla Road, Tila Ga.Pa-2 Jumla.	2,059,745.40	3,000	58,000	-	90
10	RDJML/337310113/078/79-10	Recurrent Maintenance Work (Pothole Repair with Bituminous Emulsion) Karnali Highway, (Nagma -Jumla Section) NH-61 at ch 211+000 to 236+000, Jumla	1,839,934.00	3,000	52,000	-	90
Activity			Date		Time		
Purchase and Submission of Bidding Document			2078/04/28 (12th Aug, 2021)		12:00 hours		
Opening of Bid			2078/04/28 (12th Aug, 2021)		13:00 hours		

Bid security period shall be 30 days beyond bid validity period. For further details regarding the notice of Invitation for Bids, interested Bidders are requested to visit the notice board of Road Division Office, Khalanga, Jumla or PPMO Website :- www.bolpatra.gov.np/egp

Division Chief

यी हुन् युरोकपमा चम्किएका खेलाडी

युरोकप २०२० च्याम्पियनसिपमा २४ राष्ट्रले सहभागिता जनाएका थिए। सबै खेलाडीले युरोकपको अनुभव बदलेका छन्। यीमध्ये कैयौँ प्रतियोगिताअघि नै स्टार खेलाडी थिए भने काँतिपयलाई सम्भावित स्टार खेलाडीका रूपमा चर्चा गरिएको थियो। युरोकपले स्टार बनाउने भनिएकामध्ये धेरैजसो असफल हुँदै घर फर्किए, तर केही खेलाडी भने अपेक्षाकृत खेल देखाउन सफल भएका छन्। यसपटक युरोकपमा डिफेन्डर, गोलरक्षकदेखि स्ट्राइकरसम्मले अस्वाभाविक रूपमा उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्न सफल भएका छन्।

■ हयारी केन (इंग्ल्यान्ड)

रसिया विश्वकपको सेमिफाइनलमा २८ वर्षपछि इंग्ल्यान्ड पुग्दा कप्तान हयारी केन इंग्लिस टोलीका सर्वाधिक चर्चित खेलाडी बनेका थिए। विश्वकप खेल्दासम्म केनसँग अन्तर्राष्ट्रिय फुटबलको खासै अनुभव थिएन। प्रशिक्षक गेराथ साउथगेटको विश्वासमा अगाडि बढेका केनले इंग्ल्यान्डलाई विश्वकपको अन्तिम चारमा स्थान पुऱ्याउँदै ऐतिहासिक सफलता दिलाए। त्यसैवेला केनलाई रेसकै लामो षोडा भनिएको थियो। इंग्ल्यान्ड ५५ वर्षपछि युरोकप २०२० को फाइनलमा पुग्दा केनले मुख्य भूमिका निर्वाह गरेका थिए। समूह चरणमा सुस्त देखिएका केन नकआउट चरणमा अब्बल देखिए। केनले ७ खेलमा ६ सय ४९ मिनेट मैदानमा बिताउँदै चार गोल गरेका छन्। यसपटक पनि उनी युवा पिँढीका उत्कृष्ट खेलाडीका रूपमा प्रमाणित भएका छन्।

■ प्याट्रिक सिक (चेक रिपब्लिक)

जर्मन क्लब बायर्न लेभरकुसेनका स्ट्राइकर प्याट्रिक सिक युरोकपका एक स्टार खेलाडीका रूपमा बिदा भए। चेक रिपब्लिक क्वार्टरफाइनलसम्म पुग्दा भने अनुमान कसैले गरेका थिएनन्। समूह चरणदेखि प्रिक्वार्टरफाइनलसम्म सिकले गोल गर्दै चेक रिपब्लिकलाई क्वार्टरफाइनलको स्थान पक्का गराए। उपाधि दावेदार मानिएको नेदरल्यान्ड्समाथि प्रिक्वार्टरफाइनलमा २-० को जितमा सिकले पनि गोल ठोकेका थिए। समूह चरणको पहिलो खेलमा उनले स्कटल्यान्डविरुद्ध मध्यभागबाट गरेको गोल प्रतियोगिताकै उत्कृष्ट गोलका रूपमा दर्ता छ। क्वार्टरफाइनलमा डेनमार्कसँग चेक रिपब्लिक २-१ ले पराजित हुँदा सिकको यात्रा पनि यहीँसम्मै रह्यो। उनले पाँच खेलमा चार सय चार मिनेट मैदानमा बिताउँदै पाँच गोल गरेका छन्। उनले १६ पटक गोलका लागि प्रयास गरेका थिए।

■ रहिम स्टर्लिङ (इंग्ल्यान्ड)

पछिल्लो केही वर्षयता म्यानचेस्टर सिटीबाट रहिम स्टर्लिङ इंग्लिस प्रिमियर लिगमा उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्दै आइरहेका छन्। सिटीका प्रशिक्षक पेप ग्वार्डिओलाका नजरमा स्टर्लिङ एक म्यान विनर खेलाडी नै हुन्। स्टर्लिङले प्रिमियरसिपको फर्मलाई युरोकपमा पनि निरन्तरता नै दिएका छन्। इंग्ल्यान्डले प्रिक्वार्टरफाइनलमा जर्मनीमाथि २-० को सनसनीपूर्ण जित निकाल्दा रहिमले सुरुवाती अग्रता दिलाएका थिए। विपक्षी डिफेन्सलाई सहजै कटाएर गोल गर्न सक्ने खुबी भएका स्टर्लिङ साथीहरूलाई गोल गर्न अवसर निकाल्न त्यत्तिकै माहिर छन्। समूह चरणको पहिलो खेलमा इंग्ल्यान्डले विश्वकपकै साविक उपविजेता क्रोएसियाविरुद्ध १-० को काँठिन जित निकाल्दा स्टर्लिङले नै निर्णायक गोल गरेका थिए। स्टर्लिङले ७ खेलमा ६ सय ४१ मिनेट खेचिँदै तीन महत्वपूर्ण गोल गर्न सफल भएका छन्।

■ रामेलु लुकाकु (बेल्जियम)

इन्टर मिलानले एक दशकपछि युभेन्ट्सको दबदबा तोड्दै सिरिए लिग उपाधि उचाल्दा रामेलु लुकाकुले प्रगाढावरी प्रदर्शन गरेका थिए। लुकाकुले क्लब लेभलमा देखाएको प्रदर्शन राष्ट्रिय टोली

बेल्जियमले सहभागिता जनाएको युरोकपसम्म पनि जारी राख्न सफल भए। बेल्जियममा एकसेएक स्टार खेलाडीले भरिएका छन्। तीमध्ये चम्केका खेलाडीमध्ये लुकाकु पनि एक हुन्। समूह चरणदेखि क्वार्टरफाइनलसम्मको बेल्जियमको यात्रामा लुकाकुले कुनै न कुनै भूमिकामा आफूलाई म्याच विनर खेलाडीकै रूपमा प्रस्तुत गर्न सफल भए। समूह चरणमा तीन तथा क्वार्टरफाइनलमा एक गोल गरेका लुकाकुले पाँच खेलमा चार सय ४४ मिनेट मैदानमा बिताएका छन्। विपक्षी पोस्टमा उनले १४ पटक पोस्ट चार्ज गरेका छन्।

■ लियोनार्डो बुनिची (इटाली)

सन् १९६८ पछि इटालीले युरोकप च्याम्पियनसिपमा दोस्रोपटक फाइनल स्थान बनाउँदा डिफेन्स लाइन असाध्यै बलियो बनाएको छ। रोबर्टो मान्सिनीले डिफेन्समा विश्वास गरेका खेलाडी नै लियोनार्डो बुनिची हुन्। सिरिए लिगमा युभेन्ट्सबाट दुई सय १७ खेल खेल्नसकेका बुनिची सहजै विपक्षीका स्टार खेलाडीलाई रोक्न सक्छन्। डिफेन्स लाइनबाट लड पास दिन सक्ने र एड्याकिड मिडफिल्डर भूमिकामा अगाडि बढ्न सक्ने बुनिचीको खुबी हो। बुनिचीजस्ता भरपर्दा डिफेन्डर रहँदा नै इटालीले समूह चरणमा एक गोल पनि ब्यहोरेन। उनले ७ खेलमा १६ पटक गोल हुनबाट बल क्लियर गरेका छन्। यसैगरी उनले गोल हुने अवसर तीनपटक ब्लक गरेका छन्।

■ जोअकिम महले (डेनमार्क)

युरोकप २०२० स्ट्राइकर मात्र होइनन्, डिफेन्डर पनि त्यत्तिकै चम्के। यसपटक डिफेन्डरले विपक्षी टोलीका गोल अवसर विफल मात्र पारेनन्, उनीहरूले प्राप्त अवसरमा गोल गर्दै आफूलाई अलराउन्डर खेलाडीका रूपमा प्रमाणित गरेका छन्। यसैमध्ये डेनमार्कका जोअकिम महले पनि एक हुन्। सन् १९९२ पछि डेनमार्कले दोस्रोपटक युरोकप उपाधि उचाल्ने दावेदारी दिँदा जोअकिमले उत्कृष्ट प्रदर्शन गरेका थिए। उनले ६ खेलमा पाँच सय ७० मिनेट मैदानमा बिताउँदै दुई गोल गरे। डिफेन्स लाइनबाट जोअकिमले तीनपटक शतप्रतिशत गोल प्रयास क्लियर गर्नुका साथै ६ पटक दयाकल गरे। उनले समूह चरणमा रसिया तथा प्रिक्वार्टरफाइनलमा वेल्सविरुद्ध एक-एक गोल गरेका थिए।

■ क्रिस्टियानो रोनाल्डो (पोर्चुगल)

साविक विजेताका रूपमा प्रतिस्पर्धा गरेको पोर्चुगलको यात्रा प्रिक्वार्टरफाइनलसम्म रह्यो। पोर्चुगलले अन्तिम १६ को स्थान सुरक्षित गर्दा कप्तान क्रिस्टियानो रोनाल्डोले लगभग एकल प्रयासमै पुऱ्याएको भन्दा फरक नपर्ला। प्रतियोगिताको थ्रु अफ डेथमा पोर्चुगल जर्मनीसँग ४-२ ले पराजित भयो। पोर्चुगलले चार खेलमा सात गोल गर्दा रोनाल्डोले नै पाँच गोल गरेका थिए। जसमध्ये उनले तीन गोल पेनाल्टीबाटै गरेका थिए। विश्व च्याम्पियन फ्रान्सलाई २-२ को बराबरीमा रोक्दा उनले दुई गोल गरेका थिए। तीन सय ६० मिनेट मैदानमा बिताएका रोनाल्डोले एक असिस्ट गरेका थिए। युरोकपबाट उनले अन्तर्राष्ट्रिय फुटबल प्रतियोगितामा इरानी खेलाडी अल्लि दाईले राखेको एक सय नौ गोलको विश्व कीर्तिमानसमेत बराबरी गर्न सफल भए।

इटालीले जित्यो युरोकप

इटालीको टोलीले निरन्तर उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्दै आइरहेको छ युरोकप फाइनल खेलसँगै इटाली लगातार ३४ खेलमा अपराजित छ

एजेन्सी / ५५ वर्षदेखि मुख्य प्रतियोगिताको उपाधिको पर्खाइमा रहेको इंग्ल्यान्डमाथि थप पीडा थप्दै इटालीले युरोकप २०२० को उपाधि जितेको छ। उपाधिका लागि इटालीले आइतबार मध्यराति इंग्ल्यान्डलाई उसके राष्ट्रिय स्टेडियम वेम्बलीमा टाइब्रेकरमा ३-२ ले पराजित गर्‍यो।

त्यसअघि निर्धारित समयमा १-१ गोलको बराबरी भएको खेलमा अतिरिक्त ३० मिनेटसम्म पनि दुवै टोलीबाट थप गोल हुन नसकेपछि टाइब्रेकर प्रहार गरिएको थियो।

आशा, तनाव र अन्त्यमा पराजयको द्रुलो पीडा दिएको यो रात इंग्लिस समर्थकका लागि सौँचकै मुश्किल रह्यो। इंग्ल्यान्ड खेलको सुरुवातमा उपाधितर्फ अग्रसर देखिएको थियो। खेल सुरु भएको दोस्रो मिनेटमै रक्षक लुक साले गोल गरेपछि वेम्बली स्टेडियममा घरेलु दर्शकले खुसी मनाएका थिए। तर, फाइनलअघि ३३ खेलमा अपराजित इटालीले बिस्तारै लय समात्‍यो। फलस्वरूप उसले ६७औँ मिनेटमा बराबरी गोल फर्कायो। कर्नरमाफ्ट आएको बललाई मार्को भेरार्डिले हेडिङ गरेका थिए। उक्त बल साइड बारमा लागेर फर्कियो। त्यही बललाई गोलेमा परिणत गर्दै लियोनार्डो बोनुस्सीले गोल गरेका थिए।

थप प्रतिस्पर्धात्मक भएको अतिरिक्त समयमा पनि दुवै टोलीले विजयी गोल गर्न सकेनन्। त्यसपछि भएको टाइब्रेकर इंग्लिस प्रशिक्षक गेरेथ साउथगेट र उनका खेलाडीका लागि खराब अनुभव बन्यो। सन् १९६६ मा विश्वकप उपाधि जितेपछि अर्को महत्वपूर्ण उपाधिनर्जक पुगेको इंग्ल्यान्ड फेरि असफल भयो।

टाइब्रेकरमा इंग्ल्यान्डका खेलाडीहरूले पाँचमध्ये तीन प्रहारमा गोल गर्न सकेनन्। मार्कस रासफोर्डले साइड बारमा प्रहार गरे। जाडोन सान्चो र बुकायो साकाको प्रहार इटालीका गोलरक्षक जियनलुइजी डोन्नारुमाले रोकिए।

हयारी केन र हयारी मागुरेले मात्रै गोल गरे। गोलरक्षक जोर्डन पिकफोर्डले इटालीको दुई प्रहार रोकेर टोलीलाई जिततर्फ अग्रसर गराउने प्रयास गरेका थिए। यद्यपि, आफ्नै खेलाडी गोल गर्न चुकेपछि उनको प्रयास सफल भएन। पिकफोर्डले इटालीका एन्ड्रिया बेलोड्डी र जर्जिनोको प्रहार रोकेका थिए। डोमिनिको बेराडी, बोनुस्सी र फेडेरिको बर्नान्डेचीले गोल गर्दै इटालीको उपाधि निश्चित गरे।

■ इंग्ल्यान्डको सुधारिएका यो टोलीबाट अर्फै आशा

इंग्लिस समर्थकहरूका लागि युरोकपको यो फाइनल खेलको सुरुवाती भन्दा ३० मिनेट निकै सहज देखिएको थियो। त्यस वेलासम्म उनीहरूले उपाधिका लागि कुरीको पछिल्लो भन्दा २० हजार दिनको अन्त्य हुने लक्षण देखिएको थियो। सेमिफाइनलमा डेनमार्कलाई पराजित गरेको टोलीबाट मात्रै एकजना परिवर्तन गर्दै प्रशिक्षक साउथगेटले इटालीविरुद्ध आफ्नो टोली उतारेका थिए। उनले अधिल्लो खेलाबाट साकाको स्थानमा फिक्शन ट्रिभियरलाई मैदानमा उतारेका थिए। उनको यो परिवर्तनले खेलको सुरुवातमै

नतिजा पनि दियो। केनले दिएको बललाई उनै ट्रिभियरले गरेको क्रममा साले टोलीका लागि गोल गरेका थिए।

खेलको अधिल्लो आधा घन्टासम्म इंग्ल्यान्ड मैदानमा सशक्त देखिएको थियो। तर, इटालीले बिस्तारै त्यो लय आफ्नो पक्षमा पाऱ्यो। बलमाथिको नियन्त्रण आफ्नो पक्षमा राख्दै उनीहरूले दबाव बनाए। त्यसपछि इंग्ल्यान्ड संघर्षरत देखियो।

प्रशिक्षक साउथगेटले आफ्नो खेलाडी परिवर्तन गर्न पनि ढिला गरे। उनले खेलको निर्धारित ९० मिनेटभित्र मात्रै दुई खेलाडी परिवर्तन गरे। अधिल्लो खेलमा राम्रो प्रदर्शन दिएका ज्याक ग्रेलिसलाई उनले अतिरिक्त समयमा मात्रै मैदानमा छिराए। सान्चो र रासफोर्ड पनि खेलको अन्तिम क्षणमा मात्रै मैदानमा प्रवेश गरे। यी खेलाडीलाई उनले टाइब्रेकरका लागि मात्रै पठाएको जस्तो देखिएको थियो। यद्यपि, उनको यो रणनीति टाइब्रेकरमा सफल भएन। यी दुवै खेलाडी टाइब्रेकरमा गोल गर्न चुके।

स्टेडियममा उपस्थित हजारौँ दर्शकले आफ्ना टोलीको सान्त्वनाका लागि ताली बजाए। आफ्नो टोलीले लामो समयपछि उपाधि जितेको हेर्ने स्टेडियममा उपस्थित इंग्लिस समर्थकहरू फेरि पनि निराश भएर फर्किए।

इंग्ल्यान्ड सन् २०१८ को विश्वकपमा पनि उपाधिको निकै नजिक पुगेर बञ्चित भएको थियो। रूस विश्वकपमा इंग्ल्यान्ड सेमिफाइनलबाटै बाहिरिएको थियो। इंग्ल्यान्ड यसपटक उपाधिको अफ नजिक पुगेको थियो। यद्यपि, उसले उपाधिका लागि अर्फै अन्तिम अवरोध पछ्याउन सकेन।

यो असफलता इंग्लिस टोली र तीनका समर्थकका लागि अफ गढेर बस्ने छ। यद्यपि, पछिल्लो लामो समयपछि यो टोलीले इंग्लिस राष्ट्रिय टोलीमा सुधार आएको अनुभव पनि दिएको छ। जारी प्रतियोगिताको नकआउट चरणमा उसले जर्मनी, युक्रेन र डेनमार्कजस्तो बलियो टोलीलाई पराजित गर्‍यो। इंग्ल्यान्डको यो टोलीबाट अर्फै आशा गर्न सकिनेछ। सन् २०२२ मा कतारमा हुने फिफा विश्वकपमा इंग्ल्यान्डको यो टोलीले नयाँ इतिहासका लागि फेरि प्रयास गर्नेछ।

युवा खेलाडीहरूले यो प्रतियोगितामा प्रभावशाली प्रदर्शन दिएका छन्। आगामी एक वर्षमा यी खेलाडी थप अनुभवी र सशक्त बन्ने प्रशिक्षक साउथगेटको अपेक्षा छ। साका, सान्चो, फिल फोडेन, मासन माउन्ट र जुड बेल्गिजमजस्ता

खेलाडीको प्रदर्शनबाट इंग्ल्यान्डले आगामी प्रतियोगितामा फाइदा लिन सक्नेछ।

■ इटाली स्वाभाविक विजेता

प्रतियोगितामा उनीहरूले गरेको प्रदर्शनलाई हेर्ने हो भने इटाली यो उपाधिका लागि लायक रह्यो। यो सफलता इटालीको फुटबलको पुनरुत्थानसमेत हो। खेल मिलेमतीको घटनाले घरेलु फुटबल ध्वस्त बनेपछि पछिल्ला धेरै अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगितामा असफल भएपछिको सफलता हो इटालीको यो।

टोलीको यो सफलताको मुख्य नेतृत्वकर्ता प्रशिक्षक रोबर्टो मान्सिनी हुन्। उनले नेतृत्व सम्हालेपछि टोलीले पछिल्ला खेलमा निरन्तर उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्दै आइरहेको छ। फाइनल खेलसँगै इटाली पछिल्लो ३४ खेलमा अपराजित छ।

मान्सिनीले युवा र अनुभवी खेलाडीलाई मिलाएर टोली तयार पारेका छन्। मिडफिल्ड र अग्रपंक्तिमा नयाँ खेलाडीलाई प्राथमिकता दिएका प्रशिक्षक मान्सिनीले रक्षापंक्तिमा भने कप्तान जियोर्जियो चिलेनीलागायत पुराने खेलाडीमाथि विश्वास गरेका छन्।

■ तथ्यमा इंग्ल्यान्डविरुद्ध

इटालीको खेल

इटालीले युरोपियन च्याम्पियनसिपको दोस्रो उपाधि जितेको हो। यो उनीहरूले ५३ वर्षपछि जितेको पहिलो उपाधि हो।

इंग्ल्यान्डले मुख्य प्रतियोगिताको टाइब्रेकरमा २२ प्रतिशतमा (नौमध्ये दुई खेल) मात्रै जित हात पारेको छ। युरोपियन देशहरूमध्ये यो निकै कम प्रतिशत हो।

युरोकप २०२० मा इटाली पहिलोपटक पछि परेको हो। फाइनल खेलमा इटाली इंग्ल्यान्डविरुद्ध ६५ मिनेटपछि परेको थियो।

इंग्ल्यान्डले सन् २०१६ को नोभेम्बरमा स्पेनविरुद्धको खेलपछि पहिलोपटक वेम्बली स्टेडियममा सबैभन्दा कम बल पोसेसन (३४.४ प्रतिशत) राख्यो।

इंग्ल्यान्डका प्रशिक्षक गेराथ साउथगेटले आफ्नो पछिल्लो लगातार ३७ खेलमा कप्तानी एक खेलाडी परिवर्तन गरेका छन्।

३४ वर्ष ७१ दिनमा इटालीका लियोनार्डो बुनिची युरोकपको फाइनलमा गोल गर्ने सबैभन्दा बढी उमेरका खेलाडी बनेका छन्। यस्तै, समग्रमा मुख्य प्रतियोगितामा गोल गर्ने भने सबैभन्दा बढी उमेरका दोस्रा खेलाडी बनेका छन्।

Chamunda Bindrasaini Municipality, Jambukandh, Dailekh

Invitation for Bids for the Electricity Line Installation Project

Contract Identification No: NCB/W/12/2077/78

Invitation for Bids

Date of publication: 2078/03/29

- Chamunda Bindrasaini Municipality Jambukandh Dailekh invites electronic bids from Nepalese eligible bidders for the Installation of Transamination and Distribution Line under National Competitive Bidding procedures. The estimated amount for the works is 9700,000.00 with vat
- Eligible Bidders may obtain further information and inspect the Bidding Documents at the office Of Chamunda Bindrasaini Municipality Jambukandh dailekh. Office mailing address: ito.chamundabindrasainimun@gmail.com contact ph.: 9848242453 or may visit PPMO website www.bolpatra.gov.np/egg.
- Bidder to submit their bid V may download the bidding documents for e-submission from PPMO's Web Site www.bolpatra.gov.np/egg. Bidders, submitting their bid electronically, should deposit the Cost 3000.00 of bidding document in the Project's Rajaswa (revenue) account as specified below and the scanned copy (pdf format) of the Bank deposit voucher shall be uploaded by the bidder at the time of electronic submission of the bids.

Information to deposit the cost of bidding document in Bank:

Name of the Bank: Nepal SBI Bank Chamund Branch.

Name of Office: Chamunda Bindrasaini Municipality Jambukandh Dailekh

Office Code no.: 801066702 **Office Account no** (Rajaswa account): (1.1) 41295241207004

Dharauti Account no.: (3) 41225240600007
- Pre-bid meeting shall be held at 2077/04/18 (02 August 2021)
- Bids must be submitted by electronic through PPMO website www.bolpatra.gov.np/egg on or before Date: 2078/04/28 & time 12:00, bids received after this deadline will be rejected.
- The bids will be opened in the presence of Bidders' representatives who choose to attend at 2078/04/28, 2:00 PM at the office of Chamunda Bindrasaini Municipality office Dailekh. Bids must be valid for a period of 90 days after bid opening and must be accompanied by a bid security or scanned copy of the bid security in .pdf format in case of e-bid, amounting to a minimum of NRs 242,500.00. Which shall be valid for 30 days beyond the validity period of the bid.
- If the last date of purchasing and /or submission falls on a government holiday, then the next working day shall be considered as the last date. In such case the validity period of the bid security shall remain the same as specified for the original last date of bid submission.

Chief Administrative Officer